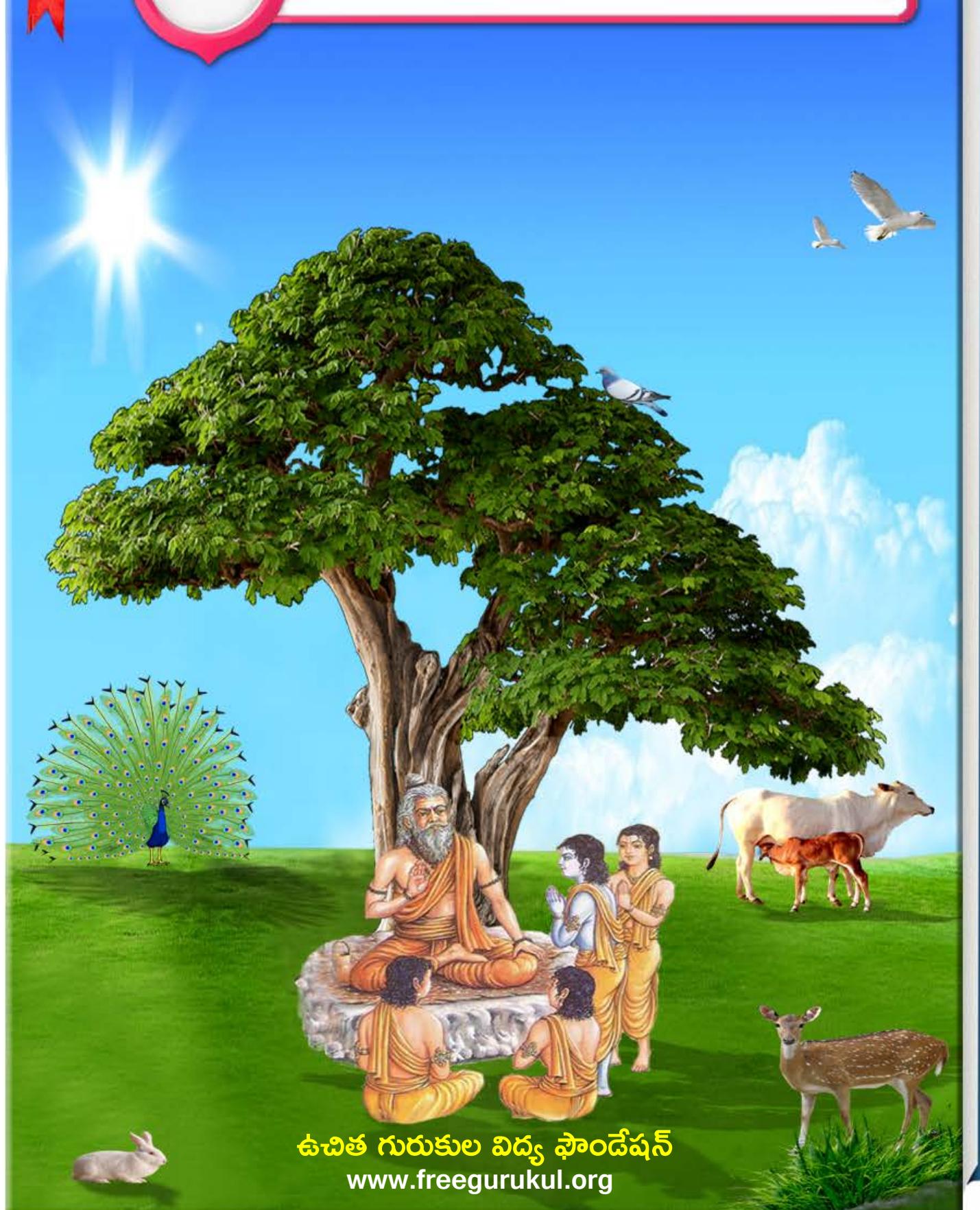

వేదములు

పాణిగ్రహణము-వివాహ మంత్రార్థము

ఉచిత గురుకుల విద్య ప్రాండెషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దిక్షితాముహ్రి

గురు వెన్కటేశ్వర ముహ్రి

గురు శుక ముహ్రి

గురు నారద ముహ్రి

గురు వాస్తవికీ ముహ్రి

గురు కృప

శంకరాచార్య మధ్యమం

గురు దివిదాస్

గురు కశ్చీర్ దాస్

గురు శైలశ్వర మహా ప్రథము

గురు నాన్క్

గురు రామవెంకట స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మండ్ర స్వామి

యోగి మేమన

అస్క్రూదాచార్య పర్యంతాం

గురు రమణ ముహ్రి

గురు యోగానంద

గురు శక్తివేదాంత ప్రథమాద

గురు మాయాశ స్వామి

గురు విద్యాపురాణాసంగిరి

గురు రంగ్రెశ్మీల పరమాచార్య

పందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య పొందేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో బాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ (డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకలించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియజేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో బాగంగా ఈ పొందేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్కరణ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు ప్రాసినట్టయితే లేక సేకరిస్తే మాకు తెలియజేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిజేయటకు, భాగస్వామ్యం ఆగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రభించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, బిగుమతి(డోస్టోప్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య పొందేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ అప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తిజ్ఞానం, ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలోని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైట్ అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకోన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేబి ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందలికి అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య పొందేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పొద సమర్పణమన్న

ಭಾರತ ಪ್ರಭುತ್ವಪು ವೆಬ್ ಸೈಟ್ - ಡಿಜಿಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಅಫ್ ಇಂಡಿಯಾ

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc.

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals Newspapers Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language: Telugu

Scanning Centre: Any Centre

Clear Search

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritITD.TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity <small>New!</small>

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	--------------------------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వవేకానంద

“దూసాలలోతల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శేషమైంది! దాని తరువాతిది లోకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అనుదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ పూడ్చలలో నిలిచి బోకూడదు. లోకమంతబీనీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. స్వాందవ వేదాంతం ఎన్నదూ ఈ దేశం దాచి బోలేదని చెప్పేవారు, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్లిన సన్మాసిని నేనే అని చెప్పేవారు, తమ జ్ఞాతివరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచేతుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొఱధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు, అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జిపించి, లోకిక జ్ఞానాన్ని సంఘనిర్మాజ విజ్ఞానాన్ని విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు, కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజు పుష్టుల రాసుల్ని వికసించజేసే మంచులాగా నిశ్చట్టంగా ఇరగవలని ఉంది. భారతదేశం నిరాచంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమాత్మిక ధర్మాలను బోధించదానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికి భారతదేశంలో కొన్ని సంస్కలను నెలకొల్చాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్టులు, జవసంపన్ములు, బుఱువర్తనలు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇవ్వారక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్కార భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లోంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్టం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోనీ మహాస్వత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికి కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తాంది. అనేక శతాబ్దాలూగా ప్రజలకు క్షద్రసిద్ధాంతాలు నేర్చడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయట్టాంతులై, పతుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినదానికినా వారెన్నదూ నోచుకోలేదు. “సీచాతిసిచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పింది. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. *

పాణిగహంవు

—వివాహమంత్రోద్ధము—

రచయిత

శ్రీపాద లక్ష్మీపతిశాస్త్రి

చిన్న మనవి

ఆర్య లా రా!

దేశకాలపరిస్థితులనుబట్టి ప్రతిచిషం మమును సంస్కరించు వరుగులమోద జరుగుచున్న వి. పూర్వప్రకసితు లెక్కిగి చేసినసంస్కరణము లోకహితము. ప్రసాదమున కాథారమైన స్త్రీపునుషంభంధము ప్రేమమూలకము ప్రేమయే ప్రసంచమును కడిపించుచున్నది. పరస్పరమును ప్రేమాశ్రమగు దాంపత్యమును, తత్తుఖమును ధ్రువముగా నుండి వట్టు చేయుటకే ప్రతిదేశమును ప్రతిమతమును కొన్ని కట్టుబాట్లు చేసికొనుట సహజము. ఆకట్టుబాట్లే వివాహావిధుల గురు. మర్మపూర్విలు వారియాచరణలో నున్నపద్ధతులను ముత్తుములలోను నిబంధించి. అని తెలిసికొనుటనఁ గానలసిన విద్యాసంస్కరము మరదేశమునఁ దగ్గిపోయినఁ పై చెచ్చు, పరదేశస్థులపద్ధతులను విసుటయును, కనుటయును పోచ్చయినది. ఆసంస్కరమునుబట్టి పెద్దలకును, పెన్నలకును గూడఁ గొన్ని వ్యతిరేకఖాచములు గలుగుచున్న వి. మనపద్ధతులను తెలిసి కొనడలయినవారికి సాధనములు గానరావు. ఆలోపమును కీర్చుటకే కొంత యత్నముచేయవలయు ననెడి యభిలాషయుండెను గాని అది సాగలేదు.

ప్రకృతము నాకుమారునివివాహము కొలదిదినములలో నుండఁగా వివాహమంత్రములలోని ముఖ్యవిషయములు వినుటకుఁ దనకుఁ గూతూహాలము గల దని యాత్ర డనఁగ సంతోషించి ముఖ్యవిషయములను డెలిపితిని. వివాహము చేసి కొనుదలచెనవారిలోను వివాహము చేసికొనినవారిలోను గూడఁ గొందఱ కట్టికుతూహాల ముండునుగాన శట్టివారి కుపయోగించుటకై పాణిగ్రహణమనుపేరితో వివాహమంత్రార్థమును రచించితిని. ఆతని వివాహమహాత్మప్రమునాట్టకే యిది ప్రకటింప వలయు నని తలఁచి త్రిరాత్రిదీక్షతో రచించి ముద్రింపించితిని. ఇందు విడువబడినభాగములు దీనికి బరిశిష్టముగా ముందు ముందు ప్రకటింప దలంపు గలదు. గుణదోషవిచారణమును, ఉపయోగానుపయోగనిర్ణయమును పారకాధీనములు.

రెండుమూడు దినములలో నిది ముద్రించుట కేరావుటుగావించిన భాషీధారక శ్రీ వావిళ్ల వెంకటేశ్వరశాస్త్రమహారికిని వారిసిబ్బందీవారికిని నాకృతజ్ఞతలు తెలుపుదును.

శ్రీ శాశ్వతవనము,
శ్రీస్తోర్మార్క, చన్మార్పి
20-12-39

ఇంద్రు
విఘ్నయుఁడు,
శ్రీపాద లక్ష్మీపతిశాస్త్రి

శ్రీః

పాణిగ్రహణము.

పాణిగ్రహణ మనగా చేయి పట్టుకొనుట. వివాహము నందు వరుడు వథువును చేయి పట్టుకొని యగ్ని సమాపమునకు దీసికొనిపోయి యచట సత్తపదములు నడిపించి సఖ్యమును స్థిర పఱచుకొనును. వివాహమున కంతకును సత్తపది ముఖ్యము. దానికి సాధనమగు పాణిగ్రహణము ముఖ్యతరము గావున వివాహమునకు బాణిగ్రహణ మను వేరు ప్రసిద్ధ మయిసది.

ఆపాణిగ్రహణమునందు జరుగు ప్రక్రియను సంగ్రహముగా దెలుపుచు నడుమనడుమ ముఖ్యమంత్రములకు దాత్పు ర్ఘ్యము దెలుపడలచితిని.

వరలక్ష్మణము.

పాణిగ్రహణము చేసికొనడలచినవానికి వరుడని వేరు. వివాహమున గ్రహింపబడు కన్యక కు వథువని వేరు.

వరలక్ష్మణము:—వరునిలక్ష్మణములను కొన్ని టిని జెప్పి చిట్టచివర “బంధుళీలక్ష్మణసంపన్న శ్నూతవా నరిగశ్చ” అని యావ స్తుంబుడు చెప్పేను. అనగా బంధువులుగలవాడును, మంచిగుణములుగలవాడును, సాముద్రికశాస్త్రమును జెప్పబడిన శ్మభలక్ష్మణములుగలవాడును, వేదవేదాంగములు చదివినవాఁ

డును, అపస్థారక్షాద్వాసాధ్వరోగములు లేనివాడును గావల యును.

కన్యాలక్ష్మణము.

సూత్ర కారులు కన్యాలక్ష్మణము లనేకములు చెప్పి “బంధుళిలక్ష్మణసంపన్నా మరోగా ముహయచ్ఛేత” బంధువులు గలదియు మంచిగుణములును శుభలక్ష్మణములును గలదియు దుస్సాధరోగములు లేనిదియు నగు కన్యకను పెండ్లాడవలైను అనియు, “యస్యాం మరశ్చత్తుషో ర్షి బంధః.” వరునకు ఏకన్యక యందు మరస్సునకును కంటికిని ఆస్తకి (తగులము) గలగునో ఆట్టి కన్యకయే వానికి వివాహముచేసికొనఁ దగినది అనియు ప్రథానలక్ష్మణములను జెప్పిరి తనమరస్సునకును కంటికిని నచ్చు టయే ముఖ్యాలక్ష్మణము.

వేదవేదాంగములు పూర్తిగా నభ్యసించి స్వశ్రక్షార్జిత ధనముతో గుసువు కోరిన దక్షిణ నిచ్చి సంతృప్తిపాశచి గుసువు ననుజ్ఞిం బొంది స్నాతకప్రతి మాచరించవలయును బ్రహ్మచర్య ప్రతలోపప్రాయశిష్టతము చేసికొని, దర్శణదర్శనమును దండ థారణము, థత్రథారణము పరిమళ ద్రవ్యగ్రహణము తుసురము, మొకలగునవి స్నాతకప్రతమందు మంత్ర పూర్వకముగా గ్రహిం చును. అని గ్రహించి తన మిత్రునితోఁ దనయూహాలు తనశ్టకి సందర్భములను తెలిపి భావి జీవితమున నవివాక్షాత్తుఁడై సన్యాసాదిధర్మము లవలంబించుటయో వివాహముచేసికొని గృహస్థ

భర్త మవలంబించుటయో నిశ్చయించు కొనవలేను. ఖత్రాది థారణముచేసి కాశ్యాది దేశయాత్రకుఁ బోవుచు మార్గమధ్య మునఁ బలుకరించినవాసితో నిట్టనును.

“చరితబ్రహ్మచర్యోవాం కృత నేను బ్రహ్మచర్యైవత మాచ ప్రతచతుషయః, కాశీయాత్రాం రించి వేదప్రతములుచేసినవాడను గమిష్యామి అనుభూం దేహి మే కాశీయాత్రకుఁ బోవుచున్నాను. శుభాషి.” నా కనుజ్ఞయమ్మ.

ఆతఁడు తిరిగి యిట్టనును.

“సాలం కారాం మముతాం ఓద్దిజ్యైదా! అలం కారినహిత కస్యాం దాస్యామి లేఖిజ, యగు నాకస్యను నీకిచ్చెదను. దీనిని పాణిం గృహీత్యా సాగ్నిష్ట్యం బెండ్లాడి అగ్నిహాత్రసహితుఁ గచ్ఛస్యాగచ్ఛ మధ్యహాషి.” డవై వెడలుము. నాయింటికి రమ్మ.

ఇదే పెంట్లికొడుకు కాశీయాత్ర గాఁ బరిణమించినది. ఇది సూత్రకారుఁడు చెప్పిన కస్యావరణాచిప్రక్రియకు వినుధముగాఁ గనఁబించున్నది కాని మంత్రసాస్కారసహితమగు కన్యావరణము వ్యురముకాణుండఁగ కన్యాదాత యభిప్రాయము ముండే తెలిసికొనఁ దగునుగాన నిందు కన్యావరణప్రక్రియకు విరోధములేదని కొండఱు సమ్మింతురు. వరుఁడే తనమిత్రులను బంపి యొకస్యకన్నను తననిమిత్రము వరించి రం డని పంపునుగాని కన్యాదాత నాకస్యకను నీకిచ్చెదను రమ్మనుట యాపస్తుబయుషిసమ్మతముకాదు. కన్యాపిత వరాన్నేషణముచేయుట యాచారము

లోనికి వచ్చినతర్వాత పైరిషి యేర్పడి యుండును. అదే ఆచార మైనది స్నాతకప్రతానంతరము గృహాస్థభర్త మంజులంబింపగోరు వాడు వరుడు.

వరుడు పాణిగ్రహణాభ్యమగుకర్త నాచరింపేదలఁచి నిర్విఫ్ఫు పరిసమాప్తికి గణపతిపూజయు, శుద్ధీరమును వృద్ధి రమును ఆభ్యుదయారమును మహాజనులతో స్వస్తిపుణ్యాహా వాచనము చేసికొనవలైను.

కన్యావరణము.

“సుహృదస్సువేతాణ మంత్ర తనకు మిత్రులును, తననుగుఱించి పతో వరాణ ప్రహింజ సమానాసత్కిగలవారును మంత్రవం తులును అనఁగా వేదవేత్తలు అని గాని ఆలోచనగలవారు అనిగాని చెప్పునచ్చును. అట్టి వారిని నలుగు రను పంపవలయును.

వారితో ఇట్లు చెప్పవలైను—

“మద్భూం కన్యాం వృణిధ్వమి.”

“తా నాదితో ద్వాధ్యా మధ్మిమం తుయేత.”

నానిమిత్తము కన్యాను వరింపుడు.

వారిని (మంత్రప్రశ్నమున మొదటు నున్న రెండు మంత్రములతోను) నభిమంత్రింపవలైను. అభిమంత్రిం చుట్ట యన నభిముఖముగా నుండి మంత్రములు పరించుట.

“ప్రస్తుతంతా ధియసానస్య సవ
ణి వచేభిర్వర్గం అభిషుప్తసీ
దత, ఆస్తాక మింద్ర ఉథయం
జూబోషతి య తౌమ్య స్యాం
థసో బుబోథతి, అసృతురా
బుజవ స్పంతు వంథా యేభి
స్పఖాయో యంతి నో వరే
యం, సమర్పుమా సంభగో నో
నిసీయా త్పంజాస్పత్యగ్ం సు
యమ మస్త దేవాః”

మిత్రులారా ! బాగుగాను వడి
గాను ప్రయాణముచేయఁగల మిం
రు నేను తలఁచినశుంఘముననే శ్రేష్ఠ
మగుమార్గముల వరింపడగిన కన్యా
వంతునిగుఱించి వెడలుఁడు. నాకును
కన్యకకును సంయోగము గలుగుట
ఇంద్రునకును సమ్మతమే. వథ్యావరు
లిద్దఱును గలసినదెడల యాగ
మున సోమరసాత్మకమగు నన్న
మును దనకు ఇచ్చెద రని యాత్ర
డెలుఁగును. కావున మింక ఇం
దుఁడును సహియుఁ డగును.

సామిత్రులు కన్యావంతుని గృహ
మున కేమార్గములఁ బ్రయాణము
చేయుదురో ఆమార్గములు ముళ్ల,
రాళ్లను లేనివిరై బుజపులుగా
నుండుఁగాక. ఓదేవతలారా ! మా
(భావి) దాంపత్యము నుసంబిధ
మగుఁగాక.

కన్యాదాత కుమారికాయుష్యాభివృద్ధికై గౌరీకంకణ
పూజచేసి కన్యక యొడమచేతికి రక్షాబంధనము కట్టును. అప్పఁడు.

కన్యను థాన్యపుమాటమిందనో చిమ్ముపుడటలోనో కూర్చుండఁబెట్టెదరు. అది థనథార్యాదిసమృద్ధిని సూచించును. దీనికి ఆచారమే ప్రమాణము.

“తే కన్యదాతారం గత్వా వారు కన్యదాతయొద్దకుఁబోయి బువుతే.” చెప్పుదురు.

వరపునరగోత్రములు చెప్పి వరుని తండ్రి తాత ముత్తాతలవేస్తు తెలుపుచు కన్యను కోరవలైను. దానికి దృష్టాంతముగా నిచి గ్రహింతము.

వైళ్యమిత్ర, అఘముఖుణ, కాశిక త్రయారేయపువరాన్విత కాశికసగోత్రస్య లక్ష్మీపతిగోమయాజికర్తుణో నమే, వైళ్యమిత్ర...గోత్రస్య మందేశ్వరశాస్త్రిశర్తుణః పొత్తాయ, వైళ్యమిత్ర.....గోత్రస్య లక్ష్మీపతిశాస్త్రిశర్తుణః పుత్తాయ, వైళ్యమిత్ర ... కాశికగోత్రోద్భవాయ మందేశ్వరశాస్త్రిశర్తుణే వరాయ

అశ్చే కన్యపువరయు గోత్రమువు తండ్రి, తాత, ముత్తాతలవేస్తును దెలుపవలైను.

ఆంగీరస, బావుసుత్యు, భారద్వాజ త్రయారేయపువరాన్విత భారద్వాజసగోత్రస్య లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిశర్తుణోనమ్మేం, ఆంగీరస.....గోత్రస్య వీరేశ్వరశాస్త్రిశర్తుణః పొత్తాం, ఆంగీరస.....గోత్రస్య లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిశర్తుణః పుత్తాం, భారద్వాజసగోత్రోద్భవాం భానుమతీ నామిశ్శాం కన్యాం

“ధర్తుప్రజాసంపత్తీర్థం వృణి మహేషా.”

ధర్తుప్రజాసంపత్తీర్థము వరింతుము.

“వృణిధ్వం దాస్యి మితి ప్రతి బూయాత్.” వివంత్రిః.

వరింపుఁడు ఇచ్చెదను అని కన్యా వంతుఁడు ప్రతివచనము చెప్పవలైను. ఇట్లు ముమ్మాఅలు జరువవలైను.

“కృతార్థా వయ మితి వర మా వేదయేయః.”

మేము కృతార్థులమైతి మని వారు వరునితోఁ జెప్పుదురు.

తర్వాత వరుఁడు

“ధర్తుప్రజాసంపత్తీర్థగ్ంప్రియ మర్యాదేహా.”

ధర్తుప్రజాసంపత్తీర్థము స్త్రీని వివాహముచేసికొనెదను.

అని సంకల్పముచేసి వివాహంగమగు ద్వితీయయజ్ఞోపవీతమును ధరించును.

కన్యాదాత ప్రాణాయామముచేసి

“ఉత్కీశారాయణప్రీత్యీర్థం సా ఉత్కీశారాయణప్రీత్యైకై సాలం లంకృతకన్యాదానం కరిష్యా.” కృతకన్యాదానము చేయుదును.

అని సంకల్పముచేసి మహాసంకల్పము చెప్పి వరుని పూజించి శ్రీఉత్కీశారాయణస్వరూపునిగా వరుని భావించి ఆసనము ఇచ్చి పాద్యమిచ్చి కాట్లు కడిగి

“నమోస్తవనంతాయ సహస్రమార్గయే
సహస్రపాదాష్టిరోరుబాహావే
సహస్రసామేన్న పురుషాయ కాళ్యతే
సహస్రకోటీయగధారిణే నమః.” అని

గంధాలంకారాక్షతాదు లిచ్ఛివుజ వ్రార్తిగావించును.
“కన్యాం కనకసంపర్శాం బంగారముతోఁ గూడినదియును
కనకాభరణై ర్యతాం, బంగారపునగలు గలదియు అగు
దాస్యమి విష్ణవే తుభ్యం కన్యను ధర్త్కామార్సిద్ధికై విష్ణు
ధర్త్కామార్సిద్ధయే.” స్వరూపుడవగు నీ కిచ్చెదను.

“బ్రహ్మలోకజీవయా” అని చివరపాదమునఁ గొందలు
పరింతురు.

అని కన్యాప్రవర చెప్పి—నప్రియు, పౌత్రి, పుత్రియు,
నామ్మి అగుకన్యకను—నప్తయు—పౌత్రుడును—పుత్రుడును—అను
పేరుగలవరుడవగు నీకు “తుభ్యం ప్రజాసహత్వ్యకర్త్వభ్యః ప్రతి
పాదయా మిశి కన్య ముదక వ్రార్వ్యకం దద్యతే” సంతతికొఱ
కును లోకిక కార్యములందు సహవాసముగా నుండుటకును కర్మా
చరణకొఱకును శకన్యకను ఇచ్చుచున్నాను. అని కన్యకను ఉదక
ప్రార్వ్యకముగా దానము చేయవలెను.

వరుఁడు ‘స్వస్తితి ప్రతివచనం’ స్వస్తియని ప్రతివచనము
(అంగీ కారసూచకముగా) చెప్పవలెను.

“కన్యదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్య మహం సం
ప్రదదే న మమ” అని దాత కన్యదానదక్షిణ నిచ్చును.

దాత వరునితో “ధర్మార్థకామేషు త్వై ర్మైహా నాతిచరితవ్యా” ధర్మమందును ఆర్థమందును కామమందును నీవు దీని నుల్లింఫుంచి చరింపరాదు. అనఁగా, వరుడు ‘నాతిచరామి’ ధర్మార్థకామములందు ఈవధువును నుల్లింఫుంచి చరింపను అని ప్రతివచనము చెప్పసు. ఇదియే వరుడు కన్యాదాత కిచ్చు వాగ్దానము. వరుడు వివాహావేదికయందు అగ్నిప్రతిష్టాపనముచేయసు.

మధుపర్కము.

మధుపర్క మనఁగా మధువు (తేనె)తోఁ గలిపినది. అని ఆర్థము. అతిధి, బుత్తీకుట్ట, రాజు, శ్వాశురుడు, వరుడు, అపచితుడు (వరుని గురువు తండ్రి మొదలగువారు) వచ్చి నపుడు తేనె, పెరుగు కలిపి భక్తించుట కీయవలయాను. కొండలు తేనె, పెరుగు, నెఱ్య మూడును కలుపవలయు ననిరి. కొండలు పైమూటితోఁసు థానలు (వేపుచుచియ్యము లేక బౌరుగులు) సత్కము (పేలాలపిండి) కూడఁ గలిపి యయిదుద్రవ్యములు కలసిన పదార్థమును ఈయవలయు ననిరి.

ఆమధుపర్కమిచ్చునపుడు పూర్వ్యయగములందు గోవును (అవును) ఇచ్చెడివారు. దానిని హింసించి దానివపను దీసి పెచ్చుచేసి ఆజ్ఞముతోఁ గలిపి హామము చేసెడివారు. కలియుగమందు గవాలంభము నిష్ఠముగాన ఉత్సర్జనమును (ఆగోవును గడ్డితిని నీళ్లు త్రాగి స్వేచ్ఛగా బ్రతుకుఁగాక యని విడిచిపెట్టుటను) ఆవలంబించిరి. ఆలంభనపక్షమున వపాహామమును ఉత్స

ర్హసపత్రమున మంత్రజపమును సూత్రమున విహితము లయ్యెను.
ఇదియే గోమధుపర్కము.

వివాహమునందు వరుని ఆటిథిని పూజించునట్లు పూజింప
వలెనుగాన మధుపర్క మిచ్చెదరు. దానివిధానములు:—వరుని
సమాపమునకు వధువును తీసికొనివచ్చి కూర్చుండఁబెట్టుదురు.
వరుడు వధువును మంత్రసంస్కారపూర్వకముగా సుముహలా
ర్తమునఁ జూడవలెను గావున వధువరులకు నడుమఁ దేర
అడ్డుగాఁ బట్టుదురు. కన్యాచాత మమారియాయుప్యాఖివృద్ధిభి
మై వరుని మధుపర్కద్రవ్యముతోఁ బూజించెద నని సంకల్పము
చేసి మంత్రసహితముగా వరునికి కూర్చుండుటకు కూర్చుమును
పాదప్రత్యశాశనమునకు పాద్యమును ఇచ్చి వరుని కాళ్లకడిగి మట్టి
పాత్రతోఁ అర్థ్యమును ఇచ్చి ఆసందర్భమున వస్తుములు
గోపులు మొదలగునవి శక్తివంచన లేకుండఁగ నిచ్చి వరుని
నలంకరింపవ లేను. మంత్రము నుచ్చరించి దాతవేరు పదిమందికి
తెలియునట్లు చెప్పి వస్తుద్వయము వరున కీయవలెను. అదే
వస్తుములను చదివించుట. అవే మధుపర్కములు. మధుపర్క
పూజాసమయమున నిచ్చిన వస్తుములగాన ఆవస్తుములకును
మధుపర్కము లను వ్యవహారము గలిగినది.

తర్వాత వేరుగును లేనెయు కలిపి కంచుపాత్రలో నుంచి
దానిపైని కొంచెము పెద్దదైన కంచుపాత్ర మూత్రపెట్టి
కూర్చులతోఁ పరిగ్రహించి “మధుపర్కోఁ మధుపర్కోఁ మధు
పర్కోఁ” అని ముహూర్తు “మధుపర్కోఁ” అని యుచ్చరింపవలెను.

ఆమధుపర్కమును మంత్రములతో నభిమంత్రించి వరుడు ప్రాశనచేయబోవును గాన “అమృతోపస్తరణ మసి” అమృత పదార్థమగు మధుపర్కమునకు నీవు క్రిందిపాత్రవంటిదానవు అని కొంచెము నీరుత్రాగి మధుపర్కర్వయము ప్రాశింపవలైను.

మధుపర్కప్రాశనమంత్రము:—

“య న్నాధనో మధవ్యం పరమ మధుసంబంధమైన యాయన్నము మన్మాద్యం పీర్యమ్, తేసాహం భక్తించుట ఆనఁగా తేనె త్రాగుట మధనో మధయేన పరమేణ వీర్యకరమైనది. ఈ వీర్యముచేత స్నాయైన పీర్యేణ పరమో నేనును పరముడను ఆన్నాదు న్నాచో మధవ్యో సాని.” డను వీర్యవంతుడను ఆగుదును.

అని యొకమాఱు మంత్రముతోను రెండుమార్పు మంత్ర రహితముగాను భక్తించి “అమృతాపిథాన మసి” ఓడదకమా నీవు అమృతపదార్థమునకు ఎయికప్పవంటిదాన వని కొంచెము జలమును త్రాపి, హాస్తప్రత్యోజనము చేసికొని ఏగిలినది తన దయకుఁ బాత్రుఁడగువానికియ్యవలైను.

అప్పుడు దాత గోవును (ఇప్పుడు గోష్ఠానమున దర్శను) వరునికిఁ జూపి “గాః గాః” అని చెప్పాను.

ప్రకృతయుగమున ఉత్సర్జనపత్రము అవలంబించిరి గాన దానికి విహితమగు మంత్రము వరుడు పటించి మంత్రజపానంత రము “ఓమ్ ఉత్సర్జత” గోవును విడిచిపెట్టుఁడు అని గట్టిగాఁ జెప్పవలైను. అప్పుడు కన్యాదాత ఆగోవును విడిచిపెట్టువలయును.

కన్యాదాత వరునితో అన్నము సిద్ధమైనది అని చెప్పగా ఆతఁడు అన్న స్తుతి తేఱుపు మంత్రములను పరించును. దాత పరిచారకులను పిలిచి అన్నము తీసికొనిరం డని చెప్ప వా రన్నము తీసికొనినత్తుమ వరుఁ డదిచూచును. (ఆది వరుఁడు భక్తింపవలసి నట్టు విధు లున్న ను వరుఁడు భక్తించునాచారము ప్రకృతము లేదు) దీనితో మధుపర్కశ్రాజ పూర్ణమైనది. కన్యాదాత వరుని వస్త్రాదులతో యథార్థముగాఁ బూజింపవలైను.

కొండఱు మధుపర్కశ్రాజ అయినతర్వాత కన్యాదానము చేయుదురు. లోకాచారప్రకారము మంగళాష్టకములు పరింప వలైను.

“తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ
విన్యాశలం తైవబలం తదేవ లక్ష్మీవతే తేంప్రియుగం నమామి.
శ్రీదేవితసయ శ్శివ స్నాఖకరో మిత్ర శ్శుంఖ కంపన
స్నర్యే తే మునయో చలాచలదిశ స్ఫురావ హృగేంద్రాః ఖగాః
నద్యః పుణ్యసరోవరాణి దితిజా సీరాని కంజాసన
శైంప్రో వహ్నిమరా నదా జలభూయః కర్మంతు వాం మంగళమ.”
ఇత్యాది శ్లోపములను పరింతురు.

సుముహళాత్రసమయమున వథూవరులచిరస్నులందు సజీవకగుడము (బెల్లము జీలకళ్ల కలసినముద్ద) పెట్టుదురు. మంగళ ద్రవ్యములను శిరములందుఁ బెట్టవలయును. మంగళ ద్రవ్యము లలో సర్వసామాన్యముగా లభించునవి బెల్లము, జీలకళ్ల, పసుపును. అవికలిపి ముద్దచేసి శిరములపైని ఉంచెదరు. అని

గ్రహింపదగియున్నది. దీనికి విధివిధానము వొరకలేదు. ఆచార ప్రాప్తములలో నిది రొమికటి

“స్తువాతే రాజు వరణో
స్తువం దేవో బృహసపుతో
స్తువం త ఇంద్ర కౌచ్చి శు
రాత్రుం ధారయతం స్తువమ్.”
.....
ఇంద్ర ఇవ వృత్తహాతో తిష్ఠ.

వరుణఁడు, బృహసపుతీ, ఇంద్రుడు,
అగ్ని సీరాత్రుమును ధృవ
మైవదానినిగాఁ గావింతురు గాక.
వృత్తాసురుని చంపివచ్చిన యిం
దునివలె సీరముగా రాత్రుము
పాలింపుము.

సీరాత్రుమునకు ధృవత్వమును దేవతలు కలిగింతురు గాక
యనుట ముఖ్యము.

‘అయం ముహూర్త స్నముహూర్తోఽస్తు’ ఈ
ముహూర్తము సుముహూర్త మగుఁగాక యని పెద్ద లందురు.
అట్టి సుముహూర్తమున వరుఁడు కన్యకను చూచి నేత్రములను
మరలించి యిట్లు జపించును.

“అభ్రాతృస్మీం వరు ఇంపతిస్మీం బువరుఁ ! ఈవధువునకు అభా⁹
బృహసుతే, ఇంద్రాత్రతృస్మీం తృస్మీం అనఁగా థాతృప్రహింస
లత్తుగ్యం తా మసైని సవిత గలుగకుండఁగఁజేయు లత్తుని ఇత్తుము.
స్నువ.”

బుబృహసపుతీ! ఈకన్యకు అపతిస్మీం
అనఁగా పతిప్రహింస గలుగకుండఁగఁ
జేయులత్తు నిమ్ము

ఇంద్రా! అపుత్రస్మిన్ ఆనఁగా
పుత్రుమరణము లేకుండగఁ జేయ
లక్ష్మీ నిమ్ము.

ఓసవితా! వై లక్ష్ములనన్ని టిని సీన్ల
ఇమ్ము. భార్యతృపతిపుత్రుమరణములు
కలుగకుండగఁ జేయుము.

సమాహణము.

మరల వరుండు కన్ధకను సమాహింపవలైను. సమాహణ
మనఁగా (అవయవశః) ప్రత్యువయవము చూచుట. సమాహణసమ
యమున సీమంత్రము పరించును.

“అఫూరవత్స రపతి శ్మేధి ఓకన్యకా! సీన్ల సామ్యదృష్టిగల
శవా పతిభ్య స్పురుణా స్పువ దాన్నవై అపతిశ్మిని ఆనఁగా పతిని
రాచుఁ, జేవసూ కైవకామా సోర్య హింసింపనిదానవు కమ్ము. నామను
నా శం నోభవ ద్విపదే శం నాసోదరులకును సుఖారకురాల
చతుమ్మడే.”

ఓకన్యకా! సీన్ల సామ్యదృష్టిగల
స్పును గలదానవయి జీవసంతతిని
బడయుము. దేవతలను యజింప
వలయునని శోరుచుండుము. పుత్ర
స్తోవై మాసంబంధమగు ద్విపాత్రు
లకును చతుపూత్రులకు సుఖారకు
రాల వగుము.

తర్వాత నడము బట్టిన తెర తీసివేయుదురు.

ఇవి మొదలు వథూవరు లిడ్జిఱును కలసి సంకల్పము చేయుదగు. దండతుల మయిన మనకు ఆయుర్వ్యర్షోబలాభి వృధ్యిర్థమై “ఆవాభ్యం కర్త్తాణి కర్త్తవ్యాని, ప్రజాశీఖతాప దయితవ్యః” మనచేత కర్త్త లాచరింపబడవలెను, ప్రజలు జనింపబడవలయును అని చెప్పాదగు.

“తస్యాభ్యుహో రంతరా దర్శేణ వథువు కనుబొమల మథ్యభాగ సమృజ్య ప్రతీచినం నిరస్యేత్. మను దర్శతో తుడిచి యాదరభి పళ్చిమముగాం బాఱవేయవలెను.

“ఇద మనం యూత్త్వయి పతి స్వ్యాలక్ష్మి స్తాం నిర్దిశామి.

కన్యకా ! పటిఫ్సు (సతిని హింసిం చునది) యగు ఏలలక్ష్మి నీయందుఁ గలదో ఆయలక్ష్మిని ఇదిగో తుడిచి వేయుచున్నాను. ఈదర్శులను పాఱ వేయుటయే యాదుర్లక్ష్మిని తుడిచి పాఱ వేయుట.

కన్యకగాని కన్యకాబంధువులుగాని ఎడఁబాయుదుము అనుభవయున ఏడ్చినయొడల ఈక్రింది మంత్రము పరింపవలెను.
 “జీవాగం రుదంతి విషయంతే ఓకన్యాబంధుజనులారా ! జీవించి అధ్యకే దీర్ఘా మఙ్గప్రసితిం దీ యున్న కన్యకనుగుతేంచి మిాధియం ర్షురకి, వామం శిత్పుభోస్య య ఇదగ్ం సమేరికే మయః పతిభోస్య జనయః పరివ్యాసే.”

యున్న కన్యకనుగుతేంచి మిారేడ్చుచున్నారు. హింసారహిత మగుకాలమున మిారు సంతోషిం చుటకు మూడు ఏడ్చుచున్నారు.

చాల వ్యత్యస్తముగా ప్రవర్తించు
చున్నారు. మా భావబంధము దీర్ఘ
కాలము ఉండునట్లు తలంపుడు.

తల్లి దండ్రులకు గోరఁడగినదియు,
పతినగునాను నుఖకరమైనదియు,
శివధువునకు ఆలింగనసుఖమునకు
సాధనమైనదియు నగు శివివాహ
ము మించే ప్రేరించితిరి గదా. మా
భావబంధమును ఆలోచించి సంతో
షింపుడు. మించు రోదనము చేయ
కుండు.

శిష్యయిది కన్యకకు మంచి వర్షమ్మ గలుగుట్కై చేసేడు
సంస్కారము. ఇందే బండికాడి తీసికొనివచ్చి కన్యకనెత్తిమిాదికి
కాడితోలలు వచ్చునట్లు వెట్టి ఆతోలలలో బంగారముంచి దాని
మిాదనుండి జలమును మంత్రముల నుచ్చిరించుచు పోసేదరు.
అందలివిషయము లన్ని యు క్రమముగాఁ డెలియనగును మంత్ర
వేత్తలగు బ్రాహ్మణులను కన్యకాస్తుపన్నార్థమగు (కన్యకను స్నానము
చేయించుట కుపయోగించు) జలమునకై పంపుచు నిట్లు
చెపువలెను.

“శ్వయిక్త త్రుటి ముదచం త్యాప బ్రాహ్మణులారా ! శివధువును
అసైనీ బ్రాహ్మణ స్నానమగోం స్నానముచేయించుటకై ఉడకము
మారంతు, అపీరఫీన్న రదచం ను తీసికొనిరండు.

ఉదకమందున్న కూరత్వము పో
వుగాక. ఉదకము వై కిచ్చుగాక.
అప్పత్తిష్టులు పుత్రహింసచేయ
నిని—పుత్రమరణ హేతువులుకాని
—జలములు పయికి వచ్చుగాక.

దర్శలతో గుండ్రముగా చుట్టినచుట్టుకు ఇణ్ణి మని వేరు.
అది కన్యకాశిరస్సువైని పెట్టి యామంత్రము పరింపవలేను.

“అర్చిష్టా అగ్నిం పరియంతు మాత్రలీయు, తఁకస్యత్రలీయు, నా
కీప్రం ప్రతీకుం తాగ్ం శ్వసోదరులును, తఁ కన్యసోదరులును
(సూర్యానుగ్రహమువలన) తఁక
స్యకనెత్తిమిాద నుంచిన దర్శిణ్ణి
మును చూచుటకై వీలుగా నుండు
నట్టు తఁవివాహగ్నికి చుట్టును మం
డలాకారముగా నిలఁబడుదురు
గాక.

బండి కాడి.

ఆయణ్ణమునకు సరిగా వచ్చునట్టు బండికాడి మడివై పు
తోలలలో వెలుపటిదానియందుంచి యిట్టు పరింపవలేను.

“భేటనకి భేటరథి భేటయగస్య ఓయింద్రా! శచ్చిపతి! బండియు
శచ్చిపతే, అపాలా మింద్ర త్రిః రుసుతోలనుండియు, రథరంధ్రము
శార్తవ్యకరణ్యార్యవర్షస్మ.” నుండియు, కాడిరంధ్రమునుండియు

జలమును మిాదబోసి అపాల ఆను
కన్యకను ముమ్మాఱు పవిత్రము
చేసి సూర్యవర్షస్నగలదానినిజేసి
తివి. అట్లే యాకన్యకను గూడఁ
జేయుము.

ఇచ్చట ఒక కథ తెలిసికొనవలయును. పూర్వము అపాల
యను వేరుగల కన్యక యొకతె యండెను. ఆమెను శ్యాత్ర (బోలీ)
రోగ ముండుటచేత ఆమె నెవరును బెండ్లాడ్రైరి. ఇంద్రుని
గుటించి యాగముచేయవలయు నను వాంఛ యామెకు కలదు.
వివాహముకానిదాని కది సాధ్యము కాదు. కావున మిగుల
విచారించుచుండెను. ఒకనాఁ డామె నదిలో స్నానము చేయు
చుండఁగాఁ బ్రమాదవళమునఁ బ్రవాహమునఁ బడి కొట్టుకొని
పోవుచుండెను. ఆమెకు ఇంద్రునిగుటించి యాగము చేయజాల
నైతి నను విచారము గలిగెను. అఘ్యదు దైవవళమున పోములత
యొకటి యామె నోటిదగ్గఱకుఁ గౌత్మీకొనివచ్చెను. (యాగమున
పోములతరసమే యింద్రునకు ముఖ్యమైనది.) ఆమె ఆలతను రస
మువచ్చునట్టు పశ్చతో నమలి యారసమును ఇంద్రు నుద్దేశించి
ఉమ్మివేసెను ఇంద్రుడు వచ్చి యారసముగ్రహించి తనరథమున
కును ఇరుసునకును కాడికిని గలరంధ్రములనుండి జలమును
ప్రవింపజేసి యామె మిాదఁ బోసెను. దానివలన ఆమెరోగము
పోయెను. ఆమె సూర్యవర్షస్నగల దయ్యను.

శక్త బుగ్గేదమునఁ గలదు. ఈసంప్రదాయమును బట్టియు, ముందు మంత్రమున కాడినిమాత్రము చెప్పటచేతను బండికాడిని తెచ్చి కన్యకనెత్తిమిఁద నున్న యిఖ్యముమిఁదికి వచ్చునట్లు కాడితోల నుంచి పయమంత్రము పతించి యింద్రుఁ ఢీకన్యకను పవిత్రముచేసి సూర్యవర్షస్సు గలదానిని జేయఁగాత మని ప్రార్థించుచున్నాడు.

యుగచ్ఛిద్రమునందు సువర్ణ ముంచునపు డిది పతింప వలెను. అందు మంగళసూత్రముల నుంచెదరు.

“శంచేహిరజ్యోగం సమశం త్వా యుగచ్ఛిద్రమునసుం ప శ్వంతే మేధి భవతు శం యుగస్యైత్తుద్ధు, శంత ఆప శ్వత పవిత్రా భవం త్వధాపత్యా త స్వగం సగ్ం సృజయ్.”

ఓకన్యక ! యుగచ్ఛిద్రమునసుం చినసువర్ణము నీకు శుభప్రద మగుఁ గాక. నీమిఁదఁఁబదుచున్న నీభూను నీకు శుభప్రదము లగుఁగాక ఈ కాడియు, ఈ కాడిరంధ్రమును శుభప్రదము లగుఁగాక. శతపవిత్రములు (అనేకులను పవిత్రులనుగా గావించిన) యానీభూ నీకు శుభప్రదము లగుఁగాక. అనంతరము పతినైన నాతో నీశరీరమును గలుపుము.

తర్వాత ‘హౌరణ్యవర్ణా’ మొదలగు స్నానమంత్ర ములతో ప్యానము చేయించవలెను.

కన్యకకు దీంతోవస్తుము.

అనంతరము ఆహాతమగు వస్తుమును కన్యకకు కష్టవలయును. ఆహాతమనఁగా తడపనిది, ధరింపనిది, అంచులుగలది...యగు వస్తుము.

“పరిత్యాగిర్యాశో గిర ఇమా భిందు! నీవు స్తుతిలహంమైన భవంతు విశ్వతః, వృథాయు వాక్యాలతో సేవింపఁదగిసివాడవు. మనవృథయో జాప్తా భవంతు శచవస్తుము శకన్యకను క్రమ్మనట్లు జూష్టయకి.” మాస్తుతులు నిన్నఁ గ్రమ్మఁగాక. నీవు వృథాయుడవు. అనఁగా పెద్ద లనుగుఱించి పోవువాడవు. పెద్ద లను సేవించువాడవు. నావాక్యాలు అనువృథులు అనఁగా ప్రవృథములు. సేవితప్యములగు నావాక్యాలు నీచే సేవింపఁబడుఁగాక.

ఈమంత్రముతోఁ గన్యకకు వస్తుమును కష్టదురు. మధుపరచ్చటచీర అని దీనిని కొండఱు వాడెదరు. ఈచీర దీంతోవస్తుముగా ధరింపఁజేయుదురు.

మంగళసూత్రధారణము.

మంగళ్యతంతువును, యోక్తమును పూజించి తర్వాత మంగళసూత్రధారణమును, యోక్తబంధనమును చేయుదురు.

“మాంగళ్యతంతు నా నేన ము
జీవనహేతునా, కంతే ఒక్కా
మి సుభగే త్వం జీవ శరదాం
శతక.

ఓ సాభాగ్యవతీ! నాజీవనమునకు
హోతువైన యిమాంగళ్యతంతు
వును నీకంతమునఁ గట్టుచున్నాను.
నీను నూతుసంవత్సరములును జీవిం
తువు గాక.

యోక్క బంధనము.

యోక్క మనఁగా దర్శిలతో వేనిన నడికట్టు. ఇది కర్ణాధి
కారమునకు సూచకము.

“ఆశాసానా సౌషణసం ప్రజా
గం సాభాగ్యం తనూకు, అ
స్నేరనుప్తతా భూత్వాసన్న
హేయి సుకృతాయ కమ.”

ఈవథువు సౌషణస్యమును(మంచి
మనస్యగలుగుటను) సంతతిని, సా
భాగ్యమును కోరుచున్నదై ఆగ్ని
పరిచర్యచేయట కనుకూలురాలై
నిలఁబడియున్నది. వివాహమనెడి
యిపవిత్రకర్తనిమిత్రము ఈయో
క్కమును సుఖముగా నుండునక్కు
కట్టుచున్నాను.

తలంబ్రాలు.

తర్వాత ఆద్రాంకుతారోపణము, తలంబ్రాలు పోయట
ట. తలమింద పోయటియ్యమునకు తలంబ్రాలని వేరు
వచ్చినది. ‘కపిలావచనాదిమంగళాచారప్రాప్తం కుర్యాత్త’ అని
విధిని చేర్చుకొనిరి. దీనికి ఆపస్టంజనూత్రమున మూలము లేదు.
చీని ప్రయోగ మిక్కన్నది.

వరుడు వథువుదోసిటిలో పాలచుక్కలువేసి కడిగి యాతి బెట్టిన బియ్యము కొంచెము కొంచెము రెండుమాణ్ణ వేసి మరల పాలచుక్కలు వేయును. అణ్ణై వరుని దోసిటిలో మరొకరు బియ్యము పోసెదరు. ఉదకసహాతమగు కలశము (బిండె) తీసికొని వచ్చి బ్రాహ్మణులతోఁ గూడ

కఫిలాగం స్నానయంతు దక్కిణాఁ	కపిలను స్తురింతురు గాక. దాన
శాంతు ఒపుదేయం చాస్తు మియ్యిదగిన పదార్థము సమృద్ధిగా	
పుణ్యం వర్షతామ శాంతిరస్తు నుండుగాక. పుణ్యము వృద్ధియుఁ	
పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు....	గాక. శాంతి కలుగుఁ గాక. పుష్టి
	కలుగుఁ గాక. తుష్టికలుగుఁ గాక.

ఇత్యాదిమంత్రములు పరింతురు. ఇందు ముఖ్యమైనవి కొన్ని చేర్పుబడును.

“యథా హ మస్యా అత్మవగ్ని ప్రీణై పుష్టాఁ, యథా ప్రీత్యశ్చతి పుగ్ంసి ప్రీయే ప్రీయా, ఏవం భగస్య తృప్తాణి,

వశవో మే కామ స్ఫుర్ధ్వి తామ, లుజ్ఞో మే కామ స్ఫుర్ధ్వి తామ.

నేను ఈ స్తుయందు తృప్తిగల వాడనగునట్టును, ఈ స్తు నాయందు తృప్తిగలది యగునట్టును దేవతలు కావలసిన శక్తులను అనుగ్రహిం తురు గాక.

నాకు పశుసమృద్ధి, యజ్ఞసమృద్ధియుఁ గలుగుఁగాక. కామసమృద్ధి గలుగుఁగాక.

అని చెప్పి వరుడు వథువుతలైని, వథువు వరునితలైని తలంబ్రాలు పోయుదురు. తర్వాత వెద్దలయాళీర్వ్యచనము.

బ్రహ్మగ్రంథి.

బ్రహ్మాతనగా పురోవీతుడు దంపతుల బట్టలకొంగులను ముఖ్యమైయును. హామేసమయమున దంపతులు విడియుండఁగూడదుగాన దూరముగాఁ బోకుండఁగ వేసెడి ముఖ్యము.

ప్రధానహామము.

వరుఁడు వథువుకుడిచేయి పట్టుకొని అగ్నిసమాపమునకు దీసికొనివచ్చుచు, నిట్టు చెప్పాను:—

“పూషా తేవో నయతు హాస్త ఓకన్యకా! ఆదిత్యుడు నీచేతులు గృహ్యజ్యోతిస్తున్నా త్వా ప్రవహ పట్టుకొని యిక్కుడనుండి అగ్ని తాగం రథేన, గృహ్యే గచ్ఛ సన్నిధికి తీసికొనివచ్చుఁగాక. హామ్ గృహపత్ని యథా సో వశిస్తుం బండిమిఁద త్వం బితథ మాపదాసి.” మాదికము పూర్తిచేసి బండిమిఁద మాయిఁటికి తీసికొనిపోయెదను. ఆశ్వినీదేవతలు అనుమతి యిత్తురు గాక. నీవు నాయిఁటికి ఆధిపత్యము వహిఁచుటకు రమ్ము. మాయిఁటికి స్వామ్యమును పొంది యజ్ఞాదివిషయములను గుఱేంచి ఆభిముఖ్యముతో చెప్పాము.

అగ్నియందు హామముచేయటకు కావలసిన సామగ్రి, సిద్ధపతుచి కన్యకతో నిట్టుభిమంత్రించును:—

“సోమః ప్రథమో విచదే గంధ
ర్యో విధ ఉత్తరః, తృతీయో
అగ్నిష్టేషతి స్తురీయ స్తే మనమ్య
జాక.”

సోమా దద ద్వంధర్యాయ గంధ
ర్యా దద దస్తయే,
చంచల పుత్రాగ్రశాపాదా దగ్నిర్త
మ్య మహో ఇమాణ.”

కన్యకపుట్టగానే సోముడు కొంత
కాలమును గంధర్వుడు కొంత
కాలమును అగ్ని కొంత కాలమును
కన్యకను కాపాషుచుందురు. కావున
కన్యకవు వారు పత్సులుగా భావింపు
బడిరి. వారిని హోమప్రార్థనాదుల
వలన సంతృప్తుల గావించి వారి
వలన తాను కన్యకను బొంది మను
ఘ్యుడు పతి యగును. కావుననే
యామంత్రములందు ఇట్లు చెప్పు
బడెను.

సోముడు వెఱదట నిన్ను १ బొం
దెను. అతడు ప్రథమపతి. గంధ
ర్వుడు ద్వితీయుడు నిన్ను १ బొం
దెను. అగ్ని మూడవవాడైనైన్ను १
పడసెను. మనుఘ్యుడనైన నేను
నాల్వవాడను.

సోముడు నిన్ను గంధర్వనవు
ఇచ్చెను. గంధర్వుడు అగ్నికిచ్చె
ను. అగ్ని నిన్ను, ధనమును పుత్రు
లను నాకు ఇచ్చుఁగాక.

పాణి గ్రహణము.

అని యభిమంతించి కన్యకర్ముక్క కుడిచేయి పట్టుకొనును. ఇదే పాణి గ్రహణము. పాణి గ్రహణమంత్రములు నాలుగు.

“గ్రహామి తే సుప్రజాస్త్వ ఓ కన్యకా! నీ హస్తమును యహస్తం మయా పత్యా జరుధై ర్ష్యాధాసః, శగో అర్వయా సమంచి సంతతిని పొందుటకు. బహువితా పురంధి ర్తు హృదం త్వాచ ప్రజ్ఞలగు భగుఁడు, అర్వయముడు, సవిత, అనుదేవతలు గృహస్థధర్తు ములు నడిపించుటకై నిన్ను నాకు ఇచ్చిరి. నాతోఁ గలసియుండి నాతోఁ సమముగా జరదవస్థను పొందిన దానవగుము. ఆనఁగా వార్ధకము వచ్చువరకుఁగూడ విడిపోవక కలసియుందము.

“తేవా హర్ష్యై జనాసో యత్ర శూర్పువశాఁ హితాఁ, మూర్ఖ న్యాఁ యత్ర సౌప్రవః శూరోఁ దేశేభ్య ఆతపత్.”

ఆభగాదిదేవతలు ఆదికాలమునివివాహము చేసికొని గృహస్థధర్తు ములు నడిపినవారు. ఆదేవతలలో (సౌప్రవుడు) అగ్ని మొట్టమొదటివాడు. వారు నడిపించిన గృహస్థధర్తు ములు నడుపుటకై నిన్ను

నాకు ఇచ్చిరి కావున నీవా స్తమును
నేను పట్టుకొనుచున్నాను.

“సరస్వతి ప్రేద మవసుధగే వాజి
సీవతి, తాం త్యా విశ్వస్య
భూతస్య ప్రగాయామ స్య
గ్రతః.”

ఓసరస్వతీ! నీవు ఈపాణిగ్రహణ
మును రణ్ణింపుము. ఆన్నసమృద్ధి
(లేక స్తోత్రప్రియత) గలదానవు.
నిన్ను మేము ప్రపంచము ముందర
స్తుతింతుము.

“య ఏతి ప్రదిశ స్వర్వాదిశోమ
పవమానః, హిరణ్యమా స్త పరమ్య
స్ఫ త్యా మత్తునం కృషోతు.”

భక్తుల కిచ్చుటకై బంగారమును
చేతులలోఁ బట్టుకొని సర్వదిక్కు
లును సంచరించువాడును ఆగ్నికి
మిత్రుడును అగువాయువు నిన్ను
నాయందు మనస్సుగలదానినిగా
గావించుఁగాక.

సత్త పది

ఈషైది సత్తపది. సత్తపది యనఁగా వరుడు కన్యకను
వీడడుగులు నడిపించుచు తనకోరికలు ఏడు వాక్యములతోఁ
చెలుపును. తర్వాత కన్యకతో తనసఖ్యము తెలిపి యామే సఖ్య
మును తాను సంపాదించును. జన్మాంతమే కాక జన్మజన్మాంతరముల
వఱకు నుండవలసిన సఖ్యమును కుదుర్చుకొనిన యాసత్తపది నను
సరించియే సఖ్యమునకుఁ బర్యాయముగా సాత్తపదినము అనుపద
మేర్పడినది. ఇందు గృహసునకుఁ గావలసిన విషయములును

దంపతులసభ్యుము, వారిముఖోచ్చేశములును సంగ్రహింపబడి నవి. ఈస్తప్తపది పూర్తిగానియెడల వివాహము పూర్తి కాణచాలదు. ఇది వివాహసీద్ధికి పరమావధి

అథ ఉత్కతశే జాగ్నిం దక్కిణేన
పదా ప్రాచీ ముదచీం వా దిక
షభిప్రక్రమయతి ఏకమిష
ఇతి ప్రతిమంత్రగొం సత్త
పదాని గత్యా:

ఏకమిషే కిష్టు స్తావ్ స్వేతు.

శ్వే ఊజ్ఞే విష్ణు స్తావ్ స్వేతు.

తీజి ప్రతాయ విష్ణు స్తావ్ స్వేతు.

చత్వారి మాయో
భవాయ విష్ణుస్తావ్ స్వేతు.

పంచ పతుభోగీ
విష్ణు స్తావ్ స్వేతు.
మడ్చుతుభోగీ విష్ణు స్తావ్ స్వేతు

ఆగ్నికి ఉత్తరవైపున కుడి కాలు
మొదట పెట్టుచుప్రాగ్దిక్షుగాఁగాని
ఉత్తర దిక్షుగాఁగాని కస్యకను
వరుడు నడిపించును. ఏడడుగులు
వేయునపుడు క్రమముగా ఏడు
మంత్రములు చెప్పవలయును.

మొదటివదము నీకు అన్న సమృద్ధి
గలుగుటకై (నడిపింతును) విష్ణువు
నిన్న అనుసరించుఁగాక,

రెండవవదము బలము కలుగు
టకై ...

మూడవవదము (ప్రతము) కర్మ
సమృద్ధి గలుగుటకై....

నాల్గవవదము సుఖము గలుగు
టకై....

అయిదవవదము పశ్చసమృద్ధి గలు
గుటకై....

ఆఱవవదము బుతువులు అను
కూలము లగుటకై...

సత్తపత్తభోగీ వణోత్మాభోగీ విష్ణు
స్నాన్యేతు.

వీడవదము సత్తపత్తాత్రలు.

(వణోత్మా ప్రజాస్తా బ్రహ్మణా
చ్ఛంసీ పోతా నేటోచాఘవాకాగీన్న
థ్ర ఇతి సత్తపత్తాత్రో) సోమ
యాగమును వీరు తప్పకయుండ
వలెనుగాన యజ్ఞము చేయించు
టకు ముఖ్యులగు బుత్తియ్యక్కలు
లభించుటకై (నడిపింతును.) విష్ణువు
నిన్న అనుసరించుఁగాక.

“సభా సత్తపదా భవ సభాయో
సత్తపదా బభూవ సభ్యం తే
గమేయగో సభ్యాగ్ర తే మా
యోవగో సభ్యా స్నేహయో
స్తోః, సమయావ సంకల్పావ
పై సంప్రియా రోచిష్టో
సుమస్కమాసా, ఇషమూర్జ
మథిసంపసాసా సంసా మనాం
గోంసి సమచిత్తా నాశకరం, సా
త్వా మ స్విమూ వా మస్తి సా
త్వం ద్వ్యా రహం పృథివీ త్వ్యగోం
చేతో కాగోం చేతో భృత్వ్యం
మనో వా మస్తి వా క్ర్త్వ్యగోం

నాతో ఏ డడుగులు నడచిన నీవు
నాకు సభివి కమ్ము వీడడుగులు నడ
చిన మనము సఖుల మైతిమి. నీసభ్య
మును నేను పొందితిని. నీస్నే హ
మునుండి నేను విడిపోవను. నీవు
నాస్నే హమునుండి విడిపోవవలడు.
మనమిద్దఱమును కలసికొంటిమి. ఇది
యిట్లు చేయవలయునని ప్రతికార్య
మందును కలసి సంకల్పింతము. పర
స్పురము ప్రీతికలవారమై పరస్పరా
శ్రయమువలను బ్రకాశించువా
రమై మంచిమనస్సు కలవారమై
ఆన్నమును బలమును కలసి యను

సా మండువు తా భవ పుగ్గం
శే పుత్రాయ వేత్తవ ఏకొ మా
న్నటే.

భవింపంగలవారమై కలసికోంటిని.
మనమనస్సులను బాగుగాఁ గలసిన
వానినిగాఁ జేయుదును. ఏధర్మ
మాచరించినను కలసియే యాచరింప
వలె నని మనమనస్సులను బా
హేయాంద్రియమును బాగుగా కలి
యునట్లు చేయుదును నీవు బుగ్గే
దమువంటిదానవు. నేను సామ
వేదమువంటివాడను. (బుక్కును
సామమును పరస్పరము సంబం
ధము గలిగియున్నట్లు మనమును
పరస్పరసంబంధము కలవారము.)
నీవు పృథివి. నేను ఆకాశము.
నేను రేతస్సు. నీవు రేతస్సును
భరించుదానవు. నేను మనస్సు.
నీవు వాక్కు. నేను సామ. నీవు
బుక్కు. పైవానికి గల ఆను
కూల్చుము మనమును గలుగుగాక.
పురుషుడగుపుత్రునిపొందుటకును,
విక్ష్వర్యమును పుత్రుని బడయుట
కును ఓప్రియసంభాషిణే! నాతోఁ
గూడ రమ్ము.

ప్రధానాహంతులు.

తర్వాత దంపతు లగ్నికిఁ బ్రద్రశ్మిణముచేసి పదునాటు ఆజ్ఞాహంతులు హాఁమము చేయవలయును. అందు కొన్నిటిని గ్రహింతము.

“సోహయ జనివిదే స్వాహా.”

వధువును మొదటఁబోందినసోహము నకు ఈహావిస్సు దత్తమగుఁగాక.

“గంథర్వాయ జనివిదే.”

ఇశ్లే గంథర్వనకు

అగ్నయే జనివిదే.

ఇశ్లే అగ్నికిని.

“కస్యలాపితృభోర్షీ యతీ పతి లాక మవ దీఁడు మదాఫా.”

ఈకన్యుక పితృకులమునుండి పతి కులమునకుఁ బోవుచున్నదై కన్ధు కాదీకును విడిచినది.

“ప్రేతో మంచాతి నామతస్య బధా మము తస్కరత్, యథేం త్రమిథ్వా స్యశుల్తు సుఖగా సతి”

ఓయింద్రా! వర్షదాతా! ఈవధు వును పితృకులమును విదుచునట్లు చేయుము. పతికులమునుండి విదుచునట్లు చేయవలదు. అంతేకాక పతికులమునందు సుబధ్రరాలుగా నుండునట్లు చేయుము. పతికులమున అనుబంధము గలదై సుప్రతియు సౌభాగ్యవలియు నగుఁగాక.

“ఇమాం త్వ్య మిద్ర మిథ్వ స్యశుల్తు గ్రాగం సుఖగాం కృణ, దళ-

ఓయింద్రా! వర్షాధారా! ఈ వధువును సుపుత్రవతిగాను సౌభా-

స్వాం పత్రా నాదేహి పతి మే
దశం కృధి.”

“ఆన్నికైతు ప్రథమో దేవతా
నాగ్యం సో నైవీ ప్రశాం ముం
చతు మృత్యుపాశాత్, తద
యగ్యం రాజు వరణో నుమన్య
తాం యాఫేయా స్త్రీ శాత్రు
మథుం న రోదాత్.”

“ఇందు మగ్గి స్త్రోయతాం గార్వా
పత్యః ప్రశా మన్యై నయతు
దీర్ఘ మాయుః, ఆశానోఽపథా
జీవతా మస్త మాతా శాత్రు
మానంద మభిక్ర బుధ్యతా మి
యమ్.”

గ్యావతిగాను జేయుము, ఈమెకు
పదిమండి పుత్రులు గలుగునట్లు
జేయుము, పతి నైననన్ను పదునొ
కండవ వానినిగాఁ గావింపుము.

దేవతలలోఁ బ్రథముడైన యగ్ని
వచ్చుఁగాక. వచ్చి ఆత్మండే పథువు
సంతతిని మృత్యుపాశమునుండి విడి
పించుఁగాక. అట్లుచేసెడియగ్నిని
వచుఱును అనుమతించుఁగాక. అట్లు
చేయుటవలన పుత్ర నిమిత్తదుఖి
మిావథువునకు తటస్తింపకుండుఁ
గాక. తన్ని మిత్తరోదనము లేక
పోవుఁగాక.

గావ్స పత్రోగ్ని (వైవాహికా
గ్ని) ఈవథువును రష్మించుఁగాక.
కేరలము ఈవథువునే కాక ఈమె
సంతతిని దీర్ఘాయుస్సును పొందిం
చుఁగాక. ఒపులుపుత్రులకు మాత
రై పుత్రులచే నలంకరింపబడిన
పొంతథాగముగలది యగుఁగాక.
ఈవథువు నిద్రనుండి మెలఁకువ
చెందునప్పటికి చుట్టును ఆనందము

గా నాడుకొనుచు నున్న పత్రులను
జూచి ఆనందమును బొందుగాక.

“మా తే గృహో నిఃి ఫోష
ఉత్స్థా దన్యతత్త్వ ద్రుదత్యస్యం
విశంతు, మా త్వం వికే త్వుర
అవధిష్టా జీవతత్త్వ పతిలోకే
విరాజ పత్యంతీ ప్రజాగ్ం సు
మునస్యమానామ.”

ఓవధూ! నీగృహమందు రాత్రి
ఆర్థధ్వని ప్రాదుర్బావింపకుండుఁ
గాక. రోదనముచేయుస్తీలు నీస్థల
ముకంటె వేతేస్థలమున నుందురు
గాక. వికీర్ణ కేశివై (జట్టు విరియుఁ
బోసికొని) గుండెలు బాధుకొనవల
సిన కారణము నీకు సంభవింపక
పోవుగాక. జీవతత్త్వవై పతిగృహ
మున మంచిమనస్యగల సంతతిని
జూచుచు ప్రకాశించుచుండుము.
నీకు రోదననిఖిత్తమైన పతివియో
గముగాని పత్రవియోగముగాని
లేకపోవుగాక.

శరీరిగా గృహస్థులకుఁ గావలసిన సుఖమును సంతతి
యును గోరుచు దేవతల నుద్దేశించిన ప్రార్థనలతో ఫోష
ములను వరుఁడు చేయును. కన్యకాత్మ్వమున ఆధిపత్యము వహిం
చిన సోమాదిదేవతల యునుమతిని కన్యాప్రతము విడిపించి గేస్తు
రాలను గావించి అప్పుడు కావలసిన కోరికలను కోరుకొనుట
యా మంత్రములందుఁ గనఁబడుచున్నది. కావుననే శఫోష
ములను ప్రథానాజ్యావుతు లనిరి. అదే ప్రథానఫోష మని
ప్రసిద్ధి వడసినది.

లాజవంశోమము.

దేనితర్వాత లాజవంశోమము. అనఁగా పేలాలను వంశోమము చేయట.

దీనికిముందు ‘దత్తీచేన పదాశ్చానమాస్థాపతి’ కన్యకకుడి కాలితో సన్నికంటిపైని త్రైక్షించును. త్రైక్షించా సప్తదు చెప్పవలసిన మంత్రము.

“అతి శ్మేష మాశ్చాన మాశ్చేవ త్వగ్గ స్థిరా భవ, ఆభితిష్ఠ పృతస్యత స్ఫునాస్వ పృతసాయతః.”

ఒవధూ! సీ వీరాతిపై త్రైక్షి ము. ఈరాతివలెనే సీపు స్థిరమైన దాన వగుము. యోద్ధుకాములను (కజ్జాకువచ్చు వారలను) ఎదిరించి తఱిమి వేయము. నీవిరోధులను పరిభవింపుము.

ఆని స్థిరత్వమును కొరి వధువుదోసిటిలో సేతతో నభి ఘురించి రెండుమార్లు కొంచెము లాజలు పోసి తిరిగి సేతతో నభి ఘురింప కన్యక వంశోమము చేయును. వధూనోదన లీలాజ వంశోమము చేయవలె నని కొండ అందురు.

ప్రథమలాజవంశోమః—

“ఇయం నార్యపబ్లూతే కల్ప నాగ్యవపంతికా, దీర్ఘాయి రస్త మేపతీర్ణివాతు శరద శృతమ్.”

ఈకన్యక లాజలను వంశోమము

చేయుచు నాపతి దీర్ఘాయువై నూతు ఆపత్స్యరములు జీవించుఁగాక యని కొరుచున్నది.

అట్లు హామము చేసి యగ్నికి బ్రదత్తీణము చేసి మొదటి వలెనే సన్ని కంటివైని తోక్కించును. వెనుకటివలెనే స్థిరత్వము మొదలగునని కోరును.

ద్వితీయలాజవాహికి.—

“అర్యమణా ను దేవం కన్యా అగ్ని మయతత్త్వమాం దేవాః అధ్యరః ప్రేతో ముంచాతి నా ము త న్ని బథా మము తస్కరత్”

అర్యముఁ డను ప్రసేధినొందిన అగ్నిని గుఱించి కన్యకలు పూర్వము యజనము గావించిరి. దానివలన వామ పతులను బొందిరి. ఆయ ర్యముఁ డీలాజలచేత యజింపఁ బడినవాడై ఎవరిచేతను హింసింపఁ బడనివాడయి ఈవధువును వితృ మలమునుండి విడిపించుగాక పతి కులమునుండి విడవకుండఁజేయుఁ గాక. అంతే కాక పలిగ్రహము నందు సుబద్ధురా లగునట్లు చేయుఁ గాక.

తృతీయలాజవాహికి.—

“త్వ్య మర్యమా భవసి యత్ప్రసీ నాం నామ స్వధావ త్స్విర్యో చిశ్చై, ఆంజంతి వృక్షగ్ం ను ధితం న గోధి ర్య ద్వ్యంపతీ సమన సా కృణాఃషి.”

ఓ అగ్ని, నీవు అర్యముడచ్చ అనఁగా దాతవు. వలయనః కన్యక లును, అస్తుమును, స్వర్ణమును నీయధినములు. నీదయవలన ప్రములు వానిని పొందుదురు. బాగు గాఁ బాతిన వృక్షమునకు నీరు పోసినట్లు గోవికారమైన యాజ్ఞ

దిద్రవ్యములు నీయందు (హాము
ముచేసెదరు) పోయుదురు. నీవే
దంపతులను సమానమనస్సుగలవా
రినిగాఁ గావింతును

మూడు లాజహామములందును ముఖ్యాలు ప్రదక్షిణ
ములు చేయుట కలదు. ఆప్రదక్షిణమయమునఁ జెప్పామంత్ర
ములలోఁ గూడ దంపతులకోరికలు దెలుపఱబడును.

“తుభ్య మగై పర్యవహన్ తూన్
ర్యాం వహతునా సహ, పునః
పతిభ్యో జాయాం దా ఆగ్నే
ప్రజయా సహ, పునః పత్సై య
గ్ని రదాదాయసా సహ వర్చు
సా, దీర్ఘాయః రస్యాయః పతి
స్పు ఏతు శరదక్షుతమ్. విశ్వ
ఉత త్వయా వయం థారా
ఉదనాయి ఇవ, అతిగాహోమహి
చ్యమః.”

ఒ అగ్ని, ఆవికాలమున సూర్య
అనెడి కన్యకను (సవిత్రపుత్రిక)
వహతును (కన్యకుతండ్రి యచ్చిన
ద్రవ్యము శ్రీధనము)తోఁ గూడ
నీకు ఇచ్చిరి. ఇప్పుడు నావంటి పతు
లకు జాయను ప్రజాపహితముగ
నీవు ఇమ్ము. అగ్ని ఆయుస్సుతోను
వర్షస్సుతోను పత్సైని నాకు నేఁ
డిచ్చుగాక. ఈమెసతి దీర్ఘాయు
వగుగాక. నూతుసంవత్సరము
లును జీవించుగాక. అగ్ని ! వృథ
థాదులు వర్ష థారలను దాటు
నట్లు మేము నీచేత సనాథుల మయి
శత్రువులను అతిక్రమించెదము.

ఇక్కడకు హామోములు పూర్తి ద్వైసవిగాన విషాహకాంగముగా కన్యకకు కట్టిన యోక్తమును వరుడు విష్ణును.

యోక్తవిమోచనము.

“ప్రత్యాముంచామి వరుణస్య సవిత యేపాశముతో నిన్ను శాశా చ్యేన త్వాభబధ్యాన్తు కశ్చైనో ఆపాశమును నేను విష్ణువిత న్ను కేతకి, చున్నాను. ఈపాశమును విమోధాతుక్చ యోనా సుకృతస్య చనముచేయటయే నిన్ను వరుణాలాకే స్వానం తే సహ పత్యై పాశమునుండి విడిపించుట.

కరోమి.”

పుణ్యలోకమగుబ్రహ్మలోకమునఁ బతినైన నాతో నీకు సుఖస్థానమును కల్పింతును.

“ఇమం విష్ణుమి వరుణస్య పాశం య మబధ్యీత సవితా సుకేవః, ధాతుక్చ యోనా సుకృతస్య లాకే రిష్టాం త్వా సహ పత్యై కృషింమి.”

ఓవధూ ! భక్తులకు సుఖకరుఁడైన సవిత యేపాశమును నీకు కశ్చైనో ఆపాశమును విష్ణుచున్నాను. యోక్తవిమోచనమే వరుణపాశవిమోచనము. పుణ్యలోకమైన బ్రహ్మలోకమున పతినైన నాతో కూడ నిన్ను శాశ్వతముగా నుండునట్టు చేయుదును.

ప్రవేశహామము.

వరుడు వధువును తీసికొని తన యింటికిఁ బోయి ఆచ్చటి. ప్రవేశించినపుడు చేసెడి హామము. గృవ్యాగ్నిని తమతోఁ

ఫీసికొనిపోవలయను. కాలానుసారముగా కన్యదాతయింటనే ఆప్రవేశహామము కూడఁ బూర్చిచేయుచున్నారు. వరుఁడు కన్యదాతషలన సోమగంధర్వాగ్ను లవలనను కన్యకను సంపాదించుకొని అగ్నిసన్ని ధిని సభ్యము కుదుర్చుకొని కన్యకాప్రతపరిసమాప్తిని తెలుపుమంత్రములతో ప్రథానలాజహామములు వూర్చిచేసికొని తనపత్నియగు వధువును తనయింటికిఁ ఫీసికొని పోవును.

ప్రయాణము.

పోవునపుడు ప్రయాణసాధనములలో ముఖ్యము బండిగాన ఆబండిమింది, ఫీసికొనుపోవును. దానివిధానము చూతము. “సత్యే వోక్కథితా భూమి నూ ఉరథమా! ఏరితిగా ఈభూమి చేయి జోక్కథితా ద్వారా, బుతే త్రికరణ (మనోవాక్యాయ) శుద్ధసాదితాయి స్తిష్టంతి దివిసోమో మగు సత్యముచేత నిలఁబెట్టబడి నిలిచినదో, ఏరితిగా సూర్యునిచేత ఆకాశమునిలఁబెట్టబడి నిలిచినదో, యజ్ఞముచేత ఆదిత్యు లెట్లు నిలఁబడిరో, ఆకాశమున చంద్రుఁ డెట్లుండెనో, ఆశ్లేషముచేత నిలఁబెట్టబడిన నీవు నిలిచియుండుము.

“వాహి వుత్తరాభ్యం యున్తి.” ఈక్రింది రెండు మంత్రముల తోను బండి ఎడ్డను బూన్నును.

“యంజంతి బ్రథు మనం
చరంతం పరి తథుమః రోచంతే
రోచనా దివి.”

వడిగా బరువెత్తేగలదియు, స్థావ
రమగు చెట్లు మొదలగువానిని
తప్పించుకొని పోవునదియు నగు
పెద్దగుట్టమునుగాని ఎద్దునుగాని
ఆకాశమున నక్కతములు ప్రకా
శించునంతవఱకు ఇటువంటి కర్కుల
యందుమనుష్ణులు బండికి కట్టెదరు.

“యోగే యోగే తవస్తరం వాళీ
వాళీ వావామహే, సభాయ
ఇంద్ర మూతయే.”

ఎప్పుడెప్పుడు రథాదులకు గుట్ట
ములనుగాని, ఎడ్డునుగాని కట్టువలసి
వచ్చునో అప్పుడెప్పుడును, యుద్ధ
ములు ప్రాప్తమైనప్పుడును మాపరి
పాలనముకొఱకు వృద్ధియుక్కుడగు
నింద్రుని మిత్రులమై పిలుతుము.

బండిమాద నెక్కుచున్న వథువును వరుఁడు అభిమం
త్రించును.

“సుకిగోంతుకగోం శల్మలిం విక్ష్య
రూపగోం హిరణ్యవర్షగోం సు
వృతగోం సుదక్రూ, ఆరోహ
వధ్వమ్మతస్య లోకగ్ని స్మృతం
పశ్యే వహు తుం కృషమ్య.”

వథూ! ఈవథు మంచిమోదు
గు, బూరుగువృక్షములకొయ్యల
తోఁ దేసినదియు, నానారూపములు
గలదియు, ప్రకాశమైన కాంతిగల
దియు, మంచినడకగలదియు, మంచి
చక్రములు గలదియు నయియున్న
ది. దీర్ఘాయువు గలనాకు స్థానమగు

సీపథ మెంక్కము. ఎక్కు నాకు
సాఖ్యకరమును నీతండ్రి, ఇంచిన
దిశువదు త్సైధనష్టాను (వహాత్
వును)బండిమిందఁ బెట్టము.

వధుభునకు సర్వాధిపత్యము.

“ఉదుత్తర మారోహంతి వ్యస్యం
తీ సృతస్యాత్, మూర్ఖానం చ
త్వ్య రారోహ ప్రజయా చ ని
రా ద్భువ.”

లైష్ట్రోమైన యిబండిపైని ఎక్కు
విరోధులనుతఱిమివేసినదాన్నపై పతి
నైన నాశిరస్సుపై నెక్కము ఆనఁ
గా ప్రథానురాలవగుము ప్రథా
నురాల వయి ప్రజచేత విరాట్
వగుము (పదిమంది కుమారులను
ఒడయఁము.)

సమ్రాటీ శ్వాసుచే భవ సమ్రా
టీ శ్వాసుపై భవ, సనాందరి
సంరాటీ భవ సంరాటీ అధిచే
పుషు.”

ఆత్తమామలపై సంరాజ్ఞివగుము.
పతిసోదరి (అడుబిడ్డ)పై సంరాజ్ఞివి
కము. అట్లే పతిసోదరులపై భావల
పైని మఱిదులపైని సామ్రాజ్య
ము వచొంపుము.

స్నుషాగ్ శ్వాసురాణాం
ప్రజాయాశచ్ఛ ధనస్యం చ,
పతీశాం చ దేహాణాం చ
సంజాతానాం విరా ద్భువ.”

(పై భావమును తిరిగి జెప్పఁచు),
మూయింటిలో కోడళ్ల పయిని, ఆత్త
మామలపైని, నాసోదరులపైని, కలు
గఁబోపు నీసంతతిపయిని, నాధనము,

పయిని, నాసోదరులపైని విరాటు
వగుము. (ఆధిపత్యము గలదాన
వగుము)

‘గృహము త్తరమూసంకాశయతి.’

ఈముందు మంత్రముతో తన
గృహములను చూపును.

“సుకాశమూమి వహాతుం బ్ర
హ్మా గృహై రఘోరేణ చ
తుషా మైత్రేణ, పర్యాణథం
భిశ్వరూపం యదస్యాగ్సస్యేనం
పతిభ్య స్వవితా కృషోతు
తత్.”

ఓవధూ! నీకు మీాతండ్రి, యీ
చీన ద్రవ్యములను (పెట్టుకొను
టుకు ఫోనమయిన) మాయింటిని
మంత్రోచ్చారణ వూర్యకముగా
చూపించు చున్నాను. (వధువు
తన తండ్రియిచీన ద్రవ్యమును
ముందు ఇంటిలోనికి పంపి
తర్వాత తాను ప్రవేశింపవలెనని
వాయిభావ్యతలు ప్రాసీర.) సౌమ్యము
ను మైత్రిగలదియు నగు కంటితో
చూడును. నీకు నీబంధువులు పెట్టిన
నానావిధమయిన అలంకారాదిక
మంతయు నాకును నాసోదరాదుల
కును సంతోషకర మైనసిగా నుండు
నట్టు సవిత చేయుఁగాక.

మంత్రపతనముతో బండియొడ్డను విప్పి తాను ఇంటిలో ఎఱ్ఱనివృష్టచర్చ మును లోపములు పైకి వచ్చునట్టు తూర్పుగా దానితల యుండునట్టును పఱది యిట్లు జపించును.

శర్మ కశేదమాహారానైయి నా ద్వా ఉపస్తిరే, సిసివాలి ప్ర జాయతామియం భగవ్య సుమ తా ఆసత్.”

ఈవధువు కూర్చుండుటకై సుఖ కరమును శరీరరక్తకమును అగు చర్చ ము తీసికొని రమ్మ. ఓసినీవాలి! యించుపై ప్రజావతి యగుగాక. దేవునియనుగ్రహ బుధియందు ఈ వధువు ఉండుగాక. నీయనుగ్రహ మున దేవుడును దీనిననుగ్రహించుఁగాక.

“గృహణం ప్రశారయం వధూం వాచయతి.”

ఇంటిలోనికిఁ దీసికొనిపోవుచు వధువుచే నిట్లు చెప్పించును:—

“గృహణం భద్రాన్తసుమనసః ప్రపద్యేచాపిరస్మీ పీరపత స్ని పీరాం, ఇరాం పహాతో ఘృత ముతుమాణా స్తోమ్య వాగ్ం సంవిశామి.”

నేను పతిగృహమును పొందు చున్నాను. ఈగృహ మెట్టివి? మనోహరము. కోడలను చూచి సంతోషించెదు మంచి మనస్సు గల యత్తమామ లీగృహమున నున్నారు.

ఈగృహమునందు దేవరుల (బావలయు మఱిదులయు) పుత్రులు

ఉన్నారు వీరులగు రక్తకుల కావలాలో ఉన్నది. అన్నసమృద్ధి గలది. ఘృతముక్కేమాణము అనగా (బ్రాహ్మణులు భోజనముచేసినపుడు వడ్డించిన) నేతితో జీడ్డుగలది. ఇట్టియాగృహమును బొంది అవీరఫ్మీని పుత్రుల హింసించుస్వాధావము లేని నేను మంచిమనస్సుగలదాననియి కూర్చుండుడును.

తర్వాత పదుమూడు మంత్రములతో హోమము చేయవలెను. ఆమంత్రములందు గృహస్థులకుఁ గావలసినకోరికలు కోరఱబడును. నూతనదంపతులు కోరుకొనువానిలో ముఖ్యమైనవి చూతము.

తమయంతరాత్మలనుగుటీంచి తామే చెప్పచున్నారు.

“ఇప్పావ స్తం వియోషం విశ్వ శః గృహమునందే యుండండి. మాయు ర్వ్యశ్నుతప్ప, మహాపీఎప్పుడును ఎడఁచొయికయుండండి. ఇంద్ర స్వస్తయే” వేదోక్తమగు(నూట్టిపైనిపదియాఱుసంవత్సరములు) ఆయుస్సును బొందండి. ఇంద్రుడు మిాకు సమృద్ధిని తేచుమును గలిగించుఁగాక.

“ఖీ తైథి పోష్య మయి మ
వ్యాం త్వా దాడుపుస్తతిః,
మయా పత్రా ప్రజావలీ సం
జీవ శరదశృష్టమ్”

ఓవధూ ! నాకు పోష్యరాలవగు
నీవు నాయందు నిశ్చలబుద్ధి గల
దాన వగుము. బృహస్పతి నిన్ను
నాకు ఇచ్చినాడు. సంతానవత్తివై
పతినయిన నాతోఽ గూడ నూఱు
సంవత్సరములు జీవింపుము.

ప్రవేశపోమానంతరము పఱచి యుంచిన చర్చ ముపైని
వధూవడులు కూర్చుండురు.

“ఇహ గావః ప్రజాయధ్వమిహః
శ్వా ఇహ శూరమః, ఇహా
సహస్ర దక్షిణో రాయసోపో
సిషీదయతు”

ఓగోసముదాయమా ! ఈగృహా
మునఁ బుట్టుము. అశ్వసమూ
హమా ! ఈయింటఁ బుట్టుము.
శూరములారా ! ఈయింట జన్మిం
పుడు. సహస్రదక్షిణాడగు ధన
పోషుఁడు ఈయింటనే కూర్చుండుఁ
గాక.

నూతనదంపతు
కూర్చుండి జీవపుత్రయగు నొక్కస్త్రీయొక్క కుమారుని వథువు
యొక్క తోడపైని కూర్చుండఁ బెట్టి వరుఁ డిట్లు చెప్పును.

“సోమే నాదిత్వా బలిన సో
మేన పృథివీ దృఢా, అధి నక
త్రాణా మేషా మపణీ సోమ
అధిత”

లాగృహమునఁ జర్మాసనముపైని
దేవతలు చంద్రునిచేత బలథారు
లయిరి. సోమునివలన ఓషధులు
వృద్ధియగును. ఓషధులవృద్ధియన్న
పుడే యాగముచేయ వీలగును

గదా. పృథివియు సోమునిచేతనే దృఢమైనది. సోమునిచేతనే ఓషధి వసన్పత్రులు వృద్ధిపొంది భూమికి బలమునిచ్చును. ఈసత్కత్రముల మధ్యమున చంద్రుడు ఉన్న శైలి నీతిడపైని ఈబాలుడు కూర్చుండుగాక.

ముందుమంత్రముజెప్పాచు వరుఁడు ఆబాలునకు ఫలముల నిచ్చును.

“ప్రస్వశో ప్రేయం ప్రజమూ
ఖువనే శోచేష్ట, ఏనా పత్రాన్
తన్యగ్ం సగ్ంన్యజస్యాథా జీ
ప్రీ విధధ హావదాసి”

ఓఫలములారా! మిారు ప్రస
ఖువనే శోచేష్ట, ఏనా పత్రాన్
వించు (మొలకలు పెట్టు) స్వాం
తన్యగ్ం సగ్ంన్యజస్యాథా జీ
వము గలవార లగుఁడు. ఈవధువు
కూడ ప్రసవశీలురా లగుఁగాక.
మిావలెనే మిాయనుగృహమున
నీమెయు మంచి సంతతిని బ్రస
వించుగాక.

దీనితర్వాత నీ క్రింది మంత్రములు వరుఁడు చెప్పాను,

“ఇహ ప్రీయం ప్రజమూ తేస
మృథ్యలూ మస్తిణ్ గృహే
గార్థపత్రాయ జాగృహిం యగుఁగాక.
ఏనాపత్రా తన్యగ్ం సగ్ం చెప్పఁబడినది,) ఈగృహమందు గృ

శృజస్వాక్తా జీవీవిదధము హాస్థధర్మములను (అగ్నిపరిచర్య, అతేభిసత్కారము మొదలగువానిని) నడిపించుటలో చాలజాగరూకత గలదాన వగుము. (దీనిచే ధర్మసంపత్తి చెప్పఁబడెను.) పతినైనాతో నీళరిరమును గలుపుము. (దీనిచే కామసంపత్తి తెలుపఁబడినది.) ప్రజాసంపత్తి, ధర్మసంపత్తి, కామసంపత్తులు గలిగి వానిని చిరకాల మనుభవించి యొప్పెని జరదనస్తను (వార్ధకమును) బొందియజ్ఞదివిషయమున చెప్పుదగిన విషయములను పుత్రపొత్రాదులకు ఇదియిల్లు చేయడు అని ఆఖిముఖ్యముతోఁ జెప్పాము.

స్థాలీపాకము.

తర్వాత స్థాలీపాక మనుసంస్కారము గావింపవలెను. స్థాలియందు వండుట. హాఁమెనులకును బ్రాహ్మణభోజనమునకు సరిపడినవంట చేయడు దానికి సరిపడినచియ్యము పత్రి దంపి వండవలయును మతి రొఱక మతమును పత్రి దంపుటయు, పతి వండుటయును చెప్పఁబడినది. ఆయన్న మునుండి అగ్ని మొదలగు దేవతలకు హవిర్భాగము లిచ్చి హవిశ్యేషముతో ఇద్దఱకు

తక్కువకాలుండగ బ్రాహ్మణులను భుజింపజేయవలైను. అది మొదలు 'యావజ్జీవం హాసోష్యామి' అని దౌషాసనమును (అనగా ఆగ్ని యందు రెండుపూటులును తండులములతో హాసోమము చేయుట) దంపతులు ప్రారంభింతురు. ఇది నిత్యము, యావజ్జీవము ధార్యము.

వివాహంగ బ్రాహ్మచర్యము.

"త్రిరాత్ర ముఖయో రథ మూడురాత్రములు నూత్న దంప శ్యామ్యా బ్రాహ్మం, ఇర తులు ఏకశయ్యాగతులయి (మంచ ముఖించఁగాని వేఱువేఱుచోట్లు లవణ్యకుంచం చ.)"

గాని వారు పరుండరాదు) బ్రాహ్మచర్యము (శ్రీ పురుషునితోఁగాని పురుషుడు శ్రీతోఁగాని స్వర్ణ లింగనాదిసుఖములను పొందకుండుట) జరుపవలైను. ఇచట ఏక శయ్యాపై బరుండియండుటచే కావాచికారములకుఁగారణము లున్నను నియమముతో నింద్రియము లను నిరోధింపవలే ననుట ముఖ్యావిషయము. ఇంద్రియవికారహేతువులగు తోరము, (కారము) లవణము మొదలగునవి వజ్రింపవలైను

“తయో శ్వమ్యా మంతరేణ దం
డో గంధలిపో వాససా సూతై
.ణ వా కరిషీత స్తివుతి.

వక్షయ్యాగతులగు వారి పదుక
కు నదుమ (పాలాళాది)దండము
నుంచవలెను. ఆదండమునకు వస్తు
ముచుట్టి గంధముఫూసి ఆదండము
నందు విశ్వావసుగంధర్యుని ఆవా
హసముచేసి ఇద్దఱమధ్యమున నుంచ
వలెను.

గంధర్వప్రతిష్ఠాపనము.

ఈక్రింది మంత్రముతో గంధర్వుని స్థాపించవలెను.

“సుమంగలీ రియం వధూరిమాగ్ం
సమేత పశ్యత, సౌభాగ్యి వచ్చి
మస్యై దత్యా యాభాస్తం
విపరేతన.”

సౌభాగ్యవతియగు ఈవధువును
వచ్చి చూడండి. చూచి యామెకు
సౌభాగ్యమును ఇచ్చి తర్వాత
స్వేచ్ఛతో మామినివాసములకు
దయచేయండి.

ఆని గంధర్వుని పూజించి వారిశయ్యనదుమును ఆదండ
ముంచును.

“విశ్వాసో త్ర గంధర్వ రండే
రాత్రిత్రయం వస, ఆవయోః
ప్రీతి మాత్మాప్య రక్త మాం ణు
భూలక్షణమ.”

విశ్వావసుగంధర్వా! నీవు మూడు
దు రాత్రులును ఈదండమందుం
దుము. మాక్షిద్దఱమును బ్రీతిని గలి
గించి శుభలక్షుండ నైన నన్ను
రక్షింపుము.

“వాచం యచ్ఛత్యానక్తలైభ్యః

దంపతు లుభయులును నక్తత్రై
దయపర్యంతమును వాజ్ఞైయము
నము (మానము) ను అవలంబింప
వలెను.

“ఉనిజేషు నక్తలైష ప్రాచిము
దీచీం వా దిక ముహసిష్ట్రైమ్య
ఉత్తరాభ్యం యథాలింగం
ధువ కురుంధతీం చ దర్శ
యతి.”

నక్తత్రము లుదయించినతర్వాత
తూర్పుగాం గాని ఉత్తరముగాం
గాని పోయి శక్తింది మంత్రము
లతో యథాక్రమముగా వరుడు
వథువునకు ధువుని, అరుంధతీ
దేవిని జూపించును.

ధువదర్శనము.

“ధువక్కితి ర్థువయొని ర్థువ ఓధువా! స్త్రిమైన నివాసమూ
మసి ధువత స్థితికు, త్వం గలవాడను. ధువమైన ఉత్పత్తి
నక్తత్రాణం పే భ్యసి స మా గలవాడను నీవే ధువినక్తత్రము
పాపిం పృతస్వతి.”

ఓధువునక్తత్రములకు కా
డివలె నున్నావు. కాడి ఎడ్డను
తొలగిపోకుండఁగ చేయునట్లు న
క్తత్రములు చలింపకుండఁగఁ జేయు
టుకై నీవు నడుమ నున్నావు. అట్టి
నీవు మమ్ములను ఎదిరించుయోద్ద
కాములనుండి రక్షింపుము.

అరుంథతీదర్శనము.

“సత్కర్యాయః కృత్తికానా మరుం
థతీం యథ్యవతాగం హని
స్వయః, వట్కృత్తికా ముఖ్య
యోగం పవంతీయ మస్తక
మేధ త్వయై.”

కశ్యప, అత్రి, భరద్వాజ, విశ్వ
మిత్ర, గౌతమ, వసిష్ఠ, జమదగ్ను
లను సత్కరులకును కృత్తికలను
పేరుగలభార్యలు కలరు. వారిలో
అరుంథతి యనునామె యేడవది.
పతివ్రత కావుననే ఆమె ప్రథాను
రాలును నిశ్చలరాలును అఱు
యుండెను. ఇతరకృత్తికలు వ్యాఖి
చారశంకచేత విదువబడిరి. అని
ఇతివాసములలోఁ జైప్యదురు. అది
యిందు నుడువంబడును.

కశ్యపాదిసత్కములును ఎప్పుడు
అరుంథతియందు నిశ్చలత్వమును
కనిషట్టి ఆమెను కృత్తికలలో ప్ర
థానురాలుగాగావించిరో ఆప్మడు
వట్కృత్తికలను అరుంథతియందు
ప్రథానభావమును వహించిరి. అశ్లే
శఃవథువు నాకు అష్టమి యగుఁ
గాక.

అనఁగా సత్కరులకును ఆష్టమస్తాన
మున నే నుండును గాక. ఈవథువు

కృత్తికలకు అప్పిమాస్తానీయురాలు
అగుఁగాక.

వివాహమునందు ఆట్లు త్రిరాత్రము బ్రహ్మచర్యవత్తము
సాగించవలేను. కావున స్థాలీపాకము మొదలు త్రిరాత్రము
దీక్ష వహింపవలేను.

సదస్యము.

సదస్య మనఁగా సభలోఁ జేయునది అనియర్థము. సభ
గావించి యందు గణపతిపూజ, అప్పదికాపులకపూజ సరస్వతీ
పూజయు చేసి విద్యజిసనమహాజనులను సువర్ణపుష్పములతో
పూజించి మహాదాశీర్యచనము పొందుదురు.

గంధర్వాపత్రాపనము

“తం చతుర్థీమహరాత్రక్తత నాలుననాఁ డపరాత్రియందు ఆ
రాభ్యాం ముత్తాపు ప్రక్కాశ్య గంధర్వదండము ఎత్తి కడిగి శయ
నిథాయ.” నముకంటె వేఱుచోట నుంచనల
యును. దండము నెత్తునప్పడు గంధ
ర్వన కుద్వాసన మిట్లు చెప్పును.

“ఉద్దిర్వ్వతో విక్ష్యాపనాఁ నమ
సేడామ హే త్వా, అర్యా మి
చ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయా
వత్సా సృజ.” ఓవిశ్యానసూ! ఈశయ్యనుండి
లెమ్ము. నమస్కారముతో నిన్ను
వేడికొనుచున్నాము. ఏమని యనఁ
గా ప్రథమవయస్సుగల మరొక

కన్యకను నీవు కోరుకో. నాపత్నిని
నాతోఁ గలుపుము.

“ఉద్దిర్యతః పతివతి హైము
విశ్వవసం నమసా గిరిథి రిట్టే,
అన్యా మిచ్చ చిత్పుషదం వ్యక్తా
గం సతో భాగా జయపూ తస్య
విధి.”

నాచేత పతివతియగు నాపత్ని
విశ్వవసుడ వగునిన్న నమస్కా
రముతోను వాకుగ్రలతోను యా
చించుచున్నది. ఏమని యనఁగా
తండ్రిగ్రహమునందు వివాహము
సమాప్తము కాకుండగ నున్న
మత్తొక కన్యను ఇచ్చింపుము. ఆ
భాగము నీకు జన్మచేతనే యేర్పడి
నది; నీవు అందులకు బుట్టితివి;
కావున ఆభాగమును నీవు పొం
దుము.

శేషహాముము.

వివాహశేషమున విధింపబడిన హాముము అగ్ని
వాయ్వాదితాయాదిదేవతలవు హవిర్భాగములు ఇచ్చి శఱన్యకుఁ
గల నాముద్రితోక్తద్యులక్షణములవలనఁ గలుగుహని రా
కుండఁగఁ దేవతలను బ్రార్థించును.

“అగ్ని ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దే ఓ అగ్ని ! నీవు నష్టమగుకర్తను
వానాం ప్రాయశ్చిత్తి రసి బ్రా తిరిగి సంధానము చేయు స్విఫా
ప్యాజ ప్యా రాఘకామః ప్రపద్యే వము గలవాడవు గావున నీకు
యాస్యాం పతిఖ్యు తనూఁ దేవతలో ప్రాయశ్చిత్తి యను

ప్రజాస్నీ వశస్నీ లత్తుస్నీ జారస్నీ మ నైయతాం కృష్ణా మి.”

వేదు గలిగెను, నాథుని సంరక్తకు ని) కోరినవాడను, బ్రాహ్మణుడను. నేను నిన్నఁ బొందుచున్నాను. ఈవధువునకు పటిఫ్ఫిన్న (పతిపీంసను చేయునట్టి) చేతిలోని రేఖలు మొదలగు నేయవల్మికము గలదో అశ్చే ప్రజాస్నీ, వశస్నీ, లత్తుస్నీ యగు నేయవల్మికములు గలవో ఆదుర్లక్ష్మిములను జారఘ్నులుగా (జారులను చంపునవిగా) పరిణామింపజేసెదను నేను చేయడలఁచిన కార్యము నిమిత్తము పైదానిని సిద్ధింపజేయుటకై నిన్నఁ బొందుచున్నాను.

“వాయో ప్రాయచ్ఛిత ఆజిత్యప్రాయచ్ఛితే ప్రజాపతే ప్రాయచ్ఛితే క్ష్యం దేవానాం ప్రాయచ్ఛిత్తి రసి బ్రాహ్మణ స్త్ర్యానాథకామకి... కృష్ణామి.”

దీనిభావము పైదానివలెనే అన్వయించుకోఁ దగును. వేఱువేఱు దేవతలను పైరీతిని ప్రార్థించును.

తర్వాత వేఱువేఱు దేవతలను గుఱించి వేఱువేఱు ద్రవ్యముల ప్రాప్తికై ప్రార్థనములు దెలుపు మంత్రములతో హాముములు చేయబడును.

నాకబలి.

“నాగవిల్లి” అని యందురుగాని “నాకబలి” యనవలు యును. దేవతలకు బలులు ఇచ్చుచు చేసెడి పూజ అని యర్థము. ఇది ఆపస్తంబుడు చెప్పకపోయినను వృథాచారప్రాప్తము. ఇది దేశీయజనులలో నుండి యొక కర్త కు వై దికత్వము కల్పించిన కర్తవిశేష మయియుండును. దీనికి పూజాదివిధానమున మంత్రములను విధించు సూత్రము లేకున్న ను అనేకదేవతా నామములతో నున్న మంత్రపతనము బలులతర్వాత చేయుచున్నారు.

యద్ధవిజమాది సమయములందు దుర్గదేవతాదులకు ఇచ్చెడి బలులవలేనే వధువు వివాహసంతోషము నిర్విష్టముగా పితృగృహమునుండి పతిగృహమునకువచ్చి యక్కడ సర్వాధికత్వమును సంపాదించినదిగాన దృష్టివోషాదిపరిషారమునకును చేసెడి దేవతాబలులు కావచ్చును. దీనిప్రత్యేయ యిట్లుండును. బియ్యపు బిండి, పసుపు, కుంకుమలతో (తెలుపు, పసుపు, ఎతుపు మూడు రంగులద్రవ్యములతో) నాలుగు పలకలుగా పట్టు పెట్టుదురు కొండఱు ఏనుగుల యాకారములుగా పట్టు పెట్టుదురు. దాని చూటును ముప్పుదిరెండు చిన్న పిడతలును విదిక్కులయందు నాలుగు పెద్దపిడతలు పెట్టే ఆపెద్దపిడతల కంతములకు నలు దిక్కులు తిరిగివచ్చునట్లు దారములు పోసి కట్టుదురు. చిన్న పిడతలలో మూడిటిలో ఉప్పు, పప్పు, బియ్యము వేసి యుంచి నలుదిక్కులను నాలుగు దీపము లుంతురు. ముప్పుదిమూడు.

దీపములు (ఇవి ముప్పుదిమూడుకోట్ల దేవతలకు ప్రతినిధులని తోచును.) వెలుగుచున్న కంచుప్పైరములు పట్టుకొని ఇద్దాలు నువాసినులు తెత్తురు. దంపతులు వారికి ప్రదక్షిణములు చేయుదురు.

ముప్పుదిరెండు అన్న కబళిములు గూడ నుంచవలెనని కొండరండురు, కొండ రట్లన్న కబళిము లుంచుటలేదు. దంపతులు దానికిఁ బ్రిదక్షిణముచేసి ఉపహారాదికము ఇచ్చి తంతుపులు (చుట్టూజుట్టినదారములు) తీసివేసి నాలుగుదిక్కులందును అర్థాయి ములు ఇచ్చేదరు సర్వదేవతల నామములు గలయంత్రములు పరింతురు

“అస్తిదేవతా వాతో దేవతా
సూర్యో దేవతా చంద్రమా దేవతా.”

...
...

మూడురంగుల పట్లు పెట్టి చుట్టును దారములు కట్టి దీపములు వెలిగించి యలంకరించుట యంతయును ఒకదుర్ద మును సూచించును దంపతులు బఱు లిచ్చి దారముతీసివేసి కోటలో ప్రవేశింటుగాటోలు. ఇకి ప్రోలులో ప్రవేశించుట కాటబోలు. కావ్రునే కాటబోలు దీనికి ప్రోలు అని పేరువచ్చినది. ఆసమయమున వధువును పట్టుచీర బహుమాన మిచ్చేదరు. దానిని ప్రోలులో పట్టుచీరయందురు. ఆచీరమూలముననే యా “నాగవిల్లి”కి ఇంత ప్రాముఖ్యము గలిగియుండును. దీనికి

మూలము ఏమున్నదో యింకను ఆస్వేషింపవలసి ఉన్నది. నాక బలి దాడ్జీణాత్యులలో లేదు.

దండాడింపు.

నాకబలి యింనతర్వాత విజయసూచకముగా ఉత్సాహముతో దంపతులు నరవాహానులయి బుక్కాఘగుండలతో వినోదయుద్ధము చేయుదురు ఇట్టివి ఏసందర్భముననో వచ్చిన యాచారములు. కొన్ని నిలిచియున్నవి. తాత్కాలికస్థితి కనుకూలముగా లేసపుడు వానిని విడిచివెట్టెదరు.

ఒక పతీతు లేక వేడుక.

రెండు బిండెలలో నీళ్లు పోసి వాటిలో వెండినగ రొకటియు బంగారునగ రొకటియు పడవేసేదరు. దంపతులలో వరుడు మొదటి పర్వాయము బంగారునగ తీయవలెను వథున్న వెండిని తీయవలెను. రెండవమాఱు వథున్న బంగారుది, వరుడు వెండినియు తీయవలెను. మూడవమాఱు మొదటిమాటువలే తీయవలెను అట్టు చేయట భావి శుభసూచకము. దంపతులలో నెవరు చుసుకుగలవారో కొంత తెలియును. ఇదియొక భావి శుభపరీత్త చూచుటవంటిది లేదా వేడుక యనవచ్చును రెండును కలియవచ్చును.

కుత్తుకంటు.

కుత్తుకంటు కుత్తుకను అంటుకొనియుండు నగ. ఇందు ఎలుపు నలుపు (నీలలోపింతములు) గల శ్రూసలు ఎళ్లపూసలు

నల్లపూసలును గలిపి గ్రుచ్ఛినదిగాన నీలలోహితము అని కుత్తుకంటునకు వేరుపెట్టిరి. అందలి దేవతకు నీలలోహిత దేవత అను వేయపెట్టిరి. అందు గౌరీపూజతో వీనికిని పూజచేసి పష్టు బియ్యము కలిపి వండినయన్నము, (పులగము), నివేదనచేసేదరు. దీనికిని ఒకమంత్రము నీలలోహితశబ్దము గలవి గ్రహించిరి.

“నీలలోహితే భవకః

కృత్యై సక్తి ర్వయిష్యతే,
ఏధంతే స్వా జ్ఞాతయః
పతి ర్ఘంథేషు బధ్యతే.”

ఈమంత్రముతో కుత్తుకంటు కట్టి “నీలలోహితభారణమువూర్తస్మమువూర్తోఽస్తు” అందురు. ఇది పతిజీవనాంతమువఱకును విడువరాదు. ఇదియును ఆచారమాత్రమూలకమే.

హాహమునం దుపయోగింపఁగా మిగిలిన నేఱు వధుశిరస్సుపై విహితమగు మంత్రములతో నుంచవలెను.

ప్రేమదర్శనము.

ఈక్కిందిమంత్రముచ్చరించుచు వధువు వరునిఁ జూచును. “అపశ్యం తాప్త మసా చేకితా ఓపుత్తు కామా! నేను నిన్ననం జాతం తపసో విభూతమ్, మరస్సుతో అనఁగా స్నేహయుక్త ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్గం ముగా హాదుమన్నాను నారాణః ప్రజాయస్వప్రజయా హృదయము నీవెఱుఁగుదువు. నీవు వుత్తకామ.”

ములచేతను), బుట్టినవాడవు. తపస్సుచేత అనఁగా, బ్రహ్మచర్యవేదాధ్యయనాదులవలన బాగుగా వృద్ధిపొందినవాడవు. ఈగృహమందుప్రజను ధనమును ఇచ్చువాడవై సంతతిరూపమున నాయందుచుట్టుము.

వరుఁడు వథును చూచుచు ఇట్లనును.

“అషక్యం త్వా దీధ్యానాగ్ం ఓపుత్తుత్త కామా! ప్రియురాలా!
సాధ్యమాం తణ్గ్ం బుత్స్య నేను నిన్ను మనస్సుతో అనఁగా
దేయ నాథమానాష, ఉపమా స్నేహయుక్తముగా చూచుచు
ముచ్చ యువతి ర్ఘభూయాః న్నాను. నీవు నావలన నీళరీచమందు
ప్రజాయశ్శ ప్రజయా పుత్ర గర్భమును ఆవేషించుచున్నావు.
కామే.”

నీవు యావనవతిని నావలన భోగమును పొంది సంతతిరూపమున జన్మించును. అనఁగా సంతతినిగనుము.

హృదయసంసర్గము.

వ్యాఘామము చేయఁగా మిగిలిననేతితో ఇద్దఱహృదయములను వరుఁడు స్ఫృశించును.

“సమంజంతు విశ్వే దేవా సు
మాటో మృదయా ని సా, సం
మాతరిశ్యా సంభాతా సమదే
శ్మీ విదేష్టు సా.”

విశ్వేదేవతలు మనహృదయము
లను స్నేహముతోచే గలసినవాని
నిగాఁ జేయదురుగాక. జలదేవత,
వాయుదేవుడు, థాతయు మనహృదయములను స్నేహమునఁ గలసిన
వానినిగా గావింతుగాక పరస్పర
సంభాషణక్కి నిచ్చు సరస్వతి సం
గమకాలమున అనుకూలమయిన
సంభాషణమును మనచేత చేయఁ
చుఁగాక.

తర్వాత వరుడు ఈక్రింది జపము చేయును.

“ప్రజాపతే జన్యం పే జూష్య
త్వష్ట దేవేభి స్ఫహసా మ ఇం
ద్ర, విశ్వదేవై రాతిభి స్ఫగ్ం
రరాణిక పుగ్ంసాం బహు
నాం మాతర సాంగ్యమ.”

ప్రజాపతి! నేను రేతస్నేకమునకు
సమర్థుడు నగుటకై నీవు నాశరీర
మందుఁ బ్రవేశింపును. రూపనిర్మా
ణమందు సమర్థుడవగు ఓత్స్వాప్తి!
నీవును నాశరీరమునఁ విష్ణువు
లతో ప్రవేశింపుము.

ఓళంద్రా! నీవు నీమిత్తు లగు
సమస్తు దేవతలతోను నాశరీరమునఁ
బ్రవేశించి మాకోరికలను ఇచ్చుచు
మేము బహుశుత్తులకుఁ దల్లిదం
ద్రుల మగునట్లు చేముము.

“ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమనక్తవ్య ర్యమా, అదుర్భంగలీః పతిలాంక మాచిశ శం నో భవ ద్విషచె శం

చతుష్పదే.”

ప్రజాపతి మాకు సంతతిని గలిగించుఁగాక. అర్ణ్యముఁడు వాధకము వచ్చువఱకును ముఖ్యులను స్నేహయుక్తులను చేయుఁగాక.

ఓవద్దూ! నీను సౌభాగ్యవతీవై పతినైన నాగ్రహముననివసింపుము. మాధ్వపాత్రులకు చతుష్పత్రులకు (రెందుపాదములు గలజంతువులకును నాల్గుపాదములు గలజంతువులకును)సుఖకారకురాల వగుము.

మీనిత ర్యాత దంపతులరహస్యసమావేశాదులను, తద్రీతులను తెలుపుమంత్రములను వరుఁడు జపించును.

క ० క ३ వి మో చ న ము.

రక్తాబంధనములు విష్ణుట. ఇది నాల్గువనాటి రాత్రిచేయదగినది.

మిథునవిడియములు.

మాత్రసదంపత్తులు ప్రాతిదంపత్తులకు దాంబూలములనిచ్చేదరు. మిథునము ఆనఁగా శ్రీపుషపద్యంద్వ్యము. వారివలనఁ బ్రిజావృథిగలుగుటను సూచించు ‘ద్వ్యంద్వ్యంవై మిథునం’..... ఇత్తాయిదిమంత్రములను పతింతురు.

ఆ ప్పు గి ० త లు.

‘మైష్ట్రీస్ రావుకు ఆ ఉత్తమ కన్యకను తాగ్యదాత వరాదులకు కన్యకను తాగ్యలత ఇంద్రియా, ఇదాసీం అధీనముచేయును. ఆప్సవర్షములు తవ దాస్యమి దత్తాం స్నేహేన గల యాకన్యక నాచేత పుత్రుని పాల్యతాష్ట’

కన్యకను తాగ్యదాత వరాదులకు కన్యకను తాగ్యలత ఇంద్రియా, ఇదాసీం అధీనముచేయును. ఆప్సవర్షములు తవ దాస్యమి దత్తాం స్నేహేన గల యాకన్యక నాచేత పుత్రుని పాల్యతాష్ట’

శఱకన్యకను నీ కిచ్చుచున్నాను. దీనిని స్నేహముతో పాలింపుము.

ఈరీతిగా వరుని తల్లిదండ్రులు మొదలగువారికిని వారి వారివరునలు చెప్పుచు కన్యదాత కన్యకను అప్పగించును. కన్యకచెయ్యి పాలలో ముంది వరాదులచేతిలోచెట్టి యిచ్చి “మాపిల్లను స్నేహముతో కాపాడండి” అని యప్పగించునప్పుడు “చెయ్యప్పగించి” మొదలగు పాట పాడినపుడును, ఎంత ద్వైర్యముగల తల్లిదండ్రులకును బాప్పుములు రాకమానపు.

అప్పవర్షములు పెంచినవారికి అంతవిచార ముండునప్పుడు (అప్ప + అప్ప) రెండుఅప్పవర్షములు (పదాఱు) వత్సరేములు పెంచినవారికి రెట్టింపువిచారము గలుగును.

అల్లుడును కూతురును ఆనందముతో ఉండగా చూచి నప్పుడు రాకమాననివి ఆనందబాప్పుములు.

ఆనందో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్